

Sultz Sándor:

IGÉZET

(játék egy részben)

Szereplők:

GINA, idős asszony

RÓZA, negyvenes hölgy

LIZL, huszonéves nô

A darab 1900. telén játszódik, Bécsben.

A szín: külvárosi bérház emeleti szoba-konyhás lakásának konyhája. A konyhában ágy, asztal, konyhaszekrény. Az asztal mellett karosszék. Fa- vagy széntüzelésû tûzhely.

A konyha mindjárt a gangra nyílik, a konyhából mindjárt a szoba.

A színmû Bartos Rozália "Emlékirataim" címû mûve alapján íródott meg.

1; Róza, Lizl

*Róza a karosszékekben ül, Lizl tessék-lássék, rendet rak a konyhában.
Lizl még hálóingben, pongyolában, a lábán papucs.*

RÓZA Én az éhezôket iszonyúan sajnálom. Mert tudom, saját magamon is megismerem, milyen érzés az éhezés, a koplalás. Az fáj. Elhiszi, Lizl kisasszony, hogy magam is voltam sokszor majdnem koldus?

Lizl végigméri Rózát, elmosolyodik, nem válaszol.

RÓZA Voltam, bizony! Ezért adnám oda az utolsó darab kenyereimet, és az egyetlen csésze kávémat annak, akin látom, hogy rászorul. Nem is kell kérnie. Elég, ha csak látom.

Lizl megint nem reagál, hiába is vár rá Róza.

RÓZA Lássá, azért jöttem föl ma is a Véghelyi kisasszonyhoz, és szokás szerint hoztam neki ezt a jó nagy paklit. Teli van ám újra a kosár! Tegnap este megint egész éjjel sütöttem, főztem, mert, tudja, én szombaton is este hétig dolgozok a szabászcégnél, ahol ott dolgozok már vagy harminc éve. Mert dolgozni azt kell, mindenkinek, aki csak tud, ha munkája van neki, meg egészsége. Persze, ha nem gazdag embernek született. Grófnak, hercegnek, bankárnak, királynak a családjába. Hát én egyikbe se születtem bele, lássa.

LIZL Én se, lássa.

RÓZA Ezért kell dolgozni mindig.

LIZL Míg meg nem halik az ember.

RÓZA Vagy meg nem rokkan.

LIZL Az is lenni nagy szerencse.

RÓZA Szerencse?

LIZL Ja!

Róza belegondol, a fejét csóválja, Lizl a padlóra csapja a kezében lévő vizes rongyot.

LIZL És engem ugyan ki fog segíteni, ha tüdőbajt kapok?

RÓZA Szent isten! Maga is megkapta?!

LIZL Ha kapok. Azt akkor nem fogok ám válaszolgatni magának, ha maga úgy érzi valamiért, hogy muszáj velem beszélgetnie. Legfeljebb csak azt, hogy köh-köh. Hiába is próbálna bármit kérdezni. Például: Hogy van

ma, Lizl? Köh-köh-köh. Hogy megy az üzlet Lizl? Köh-köh-köh? No és Véghelyi kisasszony? Köh. Ennyi.

RÓZA Jó kedve van máma a Lizl kisasszonynak.

LIZL Van egy francot. De ha megígéri, hogy engem is meglátogat, és nekem is főz majd minden vasárnapra egy nagy paklit, ha dögrovásra jutok...

Róza csak mosolyog Lizlre, aki visszamosolyog rá, aztán.

LIZL Köh-köh, azt hiszem máris lázas vagyok.

Róza elkomolyodik.

RÓZA A láz, az jó.

LIZL Jó?! Az mire?

RÓZA A tüdőbajra, azt mondják.

LIZL Kik mondják?

RÓZA Az orvosok.

LIZL Az "orvosok"?! Azok is mind gazemberek.

RÓZA Lizl! Hogy mondhat ilyet! Ismertem én jó pár nagyon finom, jószívû, rendes embert közülük.

LIZL Tényleg? Akkor adjon nekem két koronát!

RÓZA Magának? Miért?

LIZL Csak úgy. Segítsen engem is. "Iszonyúan" éhes vagyok! Borzasztóan fáznak! Köh-köh!

RÓZA Ej, Lizl, maga egyre csak bolondozik. De tessék!

Róza ad neki két koronát.

RÓZA Aztán becsülje meg, kenyérre költse.

LIZL Instálom a jószágát, frau Vajda. Ígérem, pálinkára költöm, hogy ne fázzak. Vagy piros masnira, hogy jobban tetszek a gavalléroknak.

Lizl nevetve teszi el a pénzt, aztán felveszi a padlóról a rongyot, és folytatja a takarítást. Csend. Aztán elgondolkodva.

RÓZA Lássá, adok én mindenkinek, akin látom, hogy szorítja a szükség. Adok én Véghelyi kisasszonynak is. Neki is adok rendszeren pár koronát. Pedig én nem lopom a pénzt. Reggel héttől este hétig dolgozok.

LIZL Tudom, még szombaton is...

RÓZA És örülök, hogy munkám van. Pedig én se így képzeltem ám el az életem, Lizl. Lássá, mégis dolgozok. Áldott jó fônöknôm van nekem. Hogy az is hányszor segített rajtam! Amikor még azzal a szegény jó férjemmel kínlódtam az életemet...

Róza nagyon elhallgat, merengve bámul maga elé. Lizl egy pillanatra abbahagyja a munkát, aztán mégse szól Rózához. Róza mint aki álomból ébred. Elmosolyodik.

RÓZA Adok én Véghelyi kisasszonynak is. Most húsz koronát tiszta szívemből. Orvosra, orvosságra. Hiába ódzkodik.

LIZL Na ja. Ódzkodik.

RÓZA Muszáj neki elfogadni.
Lizl leteszi a rongyot a konyhaszekrényre, most nekilát, hogy beágyazzon.

RÓZA Olyan gyönyörű, nagy virágcsokrot most nem hoztam neki, amilyet szoktam. Mert az én villakertemben már a krizantém is elnyílt, aztán, gondoltam, mégse hozok neki üvegházból való liliomot, amit láttam lent a Leimgruber Strasse sarkán, tudja, a virágosnál. Három koronát kért érte! Hát lássa! Minek ide olyan drága liliom?

LIZL Hát, "lássa", ide tényleg minek!

RÓZA Inkább azt is odaadom neki gyógyszerre, mert a szegénység mellett én a betegséget is nagyon jól kitanultam az én szegény jó boldogult férjem mellett.

LIZL Most meg villakertje is van Frau Vajdának...

RÓZA Bérlem csak Lizl, aranyom.

LIZL Hát...ha csak bérlő, akkor... adjon nekem még két koronát!

Róza kimért lesz.

RÓZA Akinek ilyen sudár alakja, és szép vörös haja van, mint magának...

LIZL Ja? Annak?

RÓZA Annak elég kérni alkalmanként két korona támogatást egy olyan szerencsétlen asszonytól, mint amilyen én vagyok...

LIZL Jaj, mért nem jön el hozzánk akkor szerdánként is?!
Vagy jöhetne inkább minden nap!

RÓZA Lizl, Lizl. A rossz tréfa, lássa, nem jó vicc.

LIZL Mein Got, ezer bocsánat!

RÓZA Maga életerős, fiatal nô! Már azt a kettőt se szívesen adtam kölcsön magának.

LIZL Mért nem?

RÓZA Mert még hozzászokik a könnyen szerzett pénzhez.
Csend. Lizl elhatározza magát, az asztalhoz lép, lecsapja az imént kapott pénzt.

LIZL Akkor nem kell nekem ez a kettő se!
Róza ezen elcsodálkozik.

RÓZA Kérem. Lássa, ez a helyes.
Róza nem nyúl a pénzért. Lizl visszatér az ágyhoz,

lehúzza a lepedôt, undorodva tartja el magától.

LIZL Ez aztán a nem tréfa! Ezt nézze meg, maga "jószívû" asszony!

RÓZA Mit nézzek rajta?

LIZL Hogy ez milyen piszkos és bûdös!

RÓZA Ki kéne mosni.

LIZL Ki?

RÓZA Ki.

LIZL Ki mossa ki?

RÓZA Nem maga lakik a kisasszony szobájában?

LIZL És ezért én mossam ki? !

RÓZA Magának bûdös.

LIZL De nem vagyok a Véghelyi cselédje.Én ezt a szobát bérlém. Bérlém. Mint maga a híres villáját, a még híresebb kertjével együtt.

RÓZA Csak gúnyolódik...

LIZL Nekem erre telik. Pedig én sokszor még vasárnap éjjel is dolgozok.

RÓZA Képzelem...

LIZL Tõlem azt képzeld, amit akar!

Lizl a padlóra dobja a lepedôt. Bemegy a szobájába. Csend, aztán Róza át a konyhán, be a szobába mondja. Lizl a szobájából a konyhába Rózának.

RÓZA Látta, maga így is sokat segít neki.

LIZL Találok egy jobb szobát, már itt se vagyok.

RÓZA Dolgozni kell, az biztos. Dol-goz-ni! Az majdnem mindegy, hogy mi az ember munkája. Hát az, amit a Sors reábízott. Van, aki katona lesz ezért, egy valóságos Napóleon; van, aki forradalmár, egy Kossuth, egy Danton; van, aki lánglelkû költô, egy Petôfi, egy Arany, egy V.....

LIZL Egy hercegnô, egy tisztos polgárasszony, vagy egy prosti? Valahol mind a három ugyanaz a szakma, nem gondolja, frau Vajda?

RÓZA Hogy ugyanaz lenne? Nem, ezt nem gondolom.

Lizl nevet, visszajön a konyhába, a lepedôt felveszi a padlóról, megforgatja, visszateríti az ágyra.

LIZL Szerintem ez a tisztábbik fele...

Csend, Róza elnézi Lizl munkáját, aztán.

RÓZA Véghelyi kisasszony se élt ám mindig így, ebben a nyomorban, azt maga is tudja.

LIZL Hazudozik nekem ô is mindent össze-vissza...

RÓZA Híres szépség volt.
LIZL Ja...
RÓZA Láttam fényképét. Az én uram ôrizgette sokáig. A szobánk falán tartotta.
LIZL A vénasszony fényképét?
RÓZA Azon pont olyan fiatal, mint most maga.
LIZL Én nem tudhatom, de száz éve még nem találhatták ki a fotóaparátot, mert szerintem Véghelyi úgy százhusz éves lehet...Persze, azt állítja magáról, ötvennégy...Úgy annyi esztendő s ô, ahogy én szûz vagyok!
RÓZA Egy igazi Eszterházinak volt a protezsáltja!
LIZL Na ja, én meg egy igazi Schwarcnak. Tudja, saját cipészete van a Mariahilferstrassén. Neki, meg a fiának. És mind a kettônek van egy-egy ronda, kövér felesége! Az idôsebb Schwarcné, meg az ifjabb Schwarcné. No most mind a kettônek az a szokása, hogy...
RÓZA Palotája volt, saját hintóban kocsizott ki! Minden nap, keresztül a Práteren..!
LIZL De ettôl mért maga olyan büszke?
RÓZA Büszke? Dehogy vagyok
LIZL Úgy meséli.
RÓZA Épp, hogy nem vagyok! Én semmiképp nem lennék arra büszke, ha ez velem történt volna meg.
LIZL És ugyan mért nem?
RÓZA Maga persze örömmel lenne egy herceg kegyeltje.
LIZL Naná! Mert azt például nem tudom elképzelni, hogy a hercegem feleségének is az legyen az egyik kedvenc szokása, mint az idôsebb Schwarcnénak, hogy...
RÓZA Pedig lássa, úgy kellett annak lennie, hogy Véghelyi kisasszony is mindenét elveszítse.
LIZL Mért?
RÓZA Mért kellett úgy lennie? Sokat gondolkodok én errôl, aranyom. Hogy mi volt, mi van, mi lesz.
LIZL Na és mi volt, mi van, mi lesz?
RÓZA Azt még nem tudom.
LIZL De gondolkodik.
RÓZA Hogy értsem. Hogy azzal például mit akart az isten, hogy Véghelyi kisasszony csak úgy leforduljon errôl a karosszékrôl, azt a kulccsontját törje.
LIZL No és mit akarhatott azzal?
RÓZA Büntetni?

LIZL Mért? Mert szép élete volt? Legalább neki? Ugyan már!
Dehogy büntetésből esett ő le arról a karosszékről!
Elaludt. Lefordult. Törődik is velünk az isten!

RÓZA Pedig törődik, nekem elhiheti.

LIZL Jó. Maga olyan "jó asszony". Maga az előbb adott nekem két koronát. Magának elhiszem.

Lizl befejezi az ágy bevetését, indul vissza a szobájába, Róza "összeesküvő" hangja állítja meg.

RÓZA Mert más betegsége is van ám neki.

LIZL Ugyan mi?

RÓZA A szagáról ismerem ezt.

LIZL A szagáról? Milyen betegséget?

RÓZA Szegény jó uramnak is ilyen volt az utolsó hónapjaiban. Ez a savanykás, és szúrós, lássa...

Lizl megbabonázottan nézi Rózát, aztán csak felnevet újra.

LIZL Hagyja már, csak meg kéne mosdania a vénasszonynak néha ! Mert még kilakoltatják a bûze miatt! Mert hogy naphosszat csak döglik itten, újságot olvas, meg szívja azokat a szörnyű szivarjait! Még hogy egy igazi Eszterházi szeretője volt! Ez! ?

RÓZA Lesz még maga is öreg, beteg, és elesett aranyom.

LIZL Én nem! És ha igen? Akkor se fogom így elhagyni magam.

RÓZA Lássa, azt jól fogja tenni. Csak hát olyan nagy lélek kell ám ahhoz, aranyom, hogy az ember tartsa magát, amikor már annyira öreg, beteg, elesett, hogy...

LIZL Én nem leszek öreg! Az előbb mondtam.

RÓZA Jó, jó, maga lesz az első örök fiatal.

LIZL Megölnék, vagy megölöm magam, vagy...mit tudom én, úgylis tudóvészben pusztulok meg!

RÓZA Ezt de a fejébe vette!

LIZL Maga meg azt vette a fejébe, hogy ennek itten jóemberkedik. Nincs jobb dolga? Családja? Barátja? Mért nem adja azt a húsz koronát, meg azt a kosár elemózsiát egy normális koldusnak? Vagy egy gyereknek? Nekem! Mért adja ennek a vén bûdösnek?

RÓZA Maga azt nem értheti.

LIZL Nem is akarom érteni. Nem is érdekel! A háziúr előbb-utóbb úgy is kidobja!

RÓZA Véghelyi kisasszonyt?

LIZL De jobb is lenne, ha már akár ma megtenné! Nekem ez a mocsok és bûz kész anyagi csőd, elhiheti. Mert ha fel is

jön néha egy-egy vendégem, hát egy percig nem marad.
És ami rosszabb: ha meglát aztán az utcán, mutogat rám,
miféle nô vagyok, aki ilyen helyen él.

RÓZA

Akkor miért itt fogadja a vendégeit?

LIZL

Elhervadt már a krizantém is, nem emlékszik? November vége van, frau Vajda! Nem intézhetem az üzletet a szabad ég alatt. Az én kuncsaftjaimnak pedig nem telik szállodára. Kivéve a két Schwarcot. De ôket meg végig kell hallgatnom. És nincs az a pénz, hogy hetente megtudjam, mit művelt megint az idôsebb Schwarcné!

RÓZA

Mégis mit?

LIZL

Legutóbb füstölt szalonnát habzsolt a spájzban. Barack lekvárral!

RÓZA

Nem mondja.

LIZL

Nem én mondom! A Schwarc mondja! És közben taknyát-nyálát összezsorgatva zokog a vállamon.

RÓZA

Igaza van. Ez szörnyû.

LIZL

Más kuncsaftom viszont nem visz szállodába. Ide kéne felhoznom ôket. De ide képtelenség!

RÓZA

Majd beszéljek vele.

LIZL

Helyes! Beszéljen is a szipirtyóval.

RÓZA

A háziúrral. Hová menne Véghelyi?

LIZL

A barátnôje mosdjon meg!

Lizl most dühösen megy be a szobájába. Csend. Aztán.

RÓZA

Hívtam én magamhoz Badenba sokszor. Lakjon nálam, mindennel ellátom. Dehát nem akar, nem jön.

LIZL

A francba! Mért nem?

RÓZA

Ki tudja? Talán büszkeség?

LIZL

És aztán mire lehet büszke ez a dög?!

RÓZA

Saját magára. A múltjára, aranyom. Mert lássa, amikor elhalt mellôle az a drága, aranyos hercege, a kisasszony nem sokáig élt csak úgy bele a reáahagyott vagyomba. Inkább fogta magát, és egy Oroszy nevû műlovarral vett egy hatalmas cirkuszt. Hát azt még én is láthattam volna otthon, Pesten, kislány koromban. Ha tudtam volna...Háromszáz munkása volt annak a cirkusznak!

Lizl a szobajtóban áll kombinéban, harisnyáit a kezében tartva.

LIZL

Ez is úgy hangzik, hogy csak egy mese.

RÓZA

Pedig igaz. Sôt! Azt is pletykálják, hogy az a cirkusz még Moszkvában is járt, nem csak Párizsban, és hogy Moszkvában beleszeretett Oroszynéba a cár egyik rokona!

LIZL Aha. Oroszyna. Moszkvában. És megint egy herceg.
RÓZA Pletykálják.
LIZL Na és az az Oroszyna különben kicsoda?
RÓZA Lássá, de bután mesélem! Hát a kisasszony akkor már hozzáment az Oroszhoz.

LIZL Moszkvában.
RÓZA Még itt Bécsben!
LIZL Világos. Bécsben Oroszhoz, aztán Oroszival elmentek Oroszországba...

RÓZA Lizl, Lizl, maga megint csak ironizál.
LIZL Én?! Dehogy! És Moszkvában mi történt?
RÓZA Az az Orosz szíven lőtte magát a szálloda előtt.
LIZL Ja! Csak ennyi? Hát ennyi nem túl sok.
RÓZA Erről ennyit tudok.

Lizl elkezd felhúzni a harisnyáját, lábát az asztalra feltéve, Róza előtt. Róza ettől kissé zavarba jön.

LIZL Én azt nem szeretném, hogy egy férfi meghaljon miattam.
RÓZA Nem?
LIZL Minek? Éljen. Tőlem! És? A maga kedvéért halt meg valaki, frau Vajda?
RÓZA Miattam? Nem. Nem tudom...Nem hiszem.
LIZL Na! Ilyesmit csak tud az ember.
RÓZA Én akkor se tudom! És ne az orrom előtt húzza a harisnyáját, lássa! Nem vagyok kíváncsi a lábára!

Lizl megint felnevet, az ágyhoz "vonaglik", kacéran visszanéz Rózára.

LIZL És arra emlékszik, hogy mi a legtöbb, amit egy férfi megtett magáért?
RÓZA Ahhoz magának semmi köze!
Lizl az ágy szélére teszi fel a lábát, ott fejezi be harisnyái felhúzását. Közben.

RÓZA Perszóna!
Lizl ezen csak még nagyobb nevet. Váratlanul elkomorodik.

LIZL Tehát, frau Vajda? Miért is ennyire jószágos ehhez a vénasszonyhoz?
RÓZA Véghelyi kisasszonyhoz?
LIZL Kije ő magának? Miért tartozik neki?
Róza halkán.

RÓZA Az...az én uram szeretné ezt így...
Lizl elképed.

LIZL Mit mondott?
RÓZA Semmit.

LIZL De! Mondott valamit. Hogy a maga ura szeretné ezt így.
RÓZA Igen. Igen! Ő így szeretné!
LIZL Hallom én úgy is, ha nem ordítózik.
Hosszú csend. Lizl befejezi az öltözködést, aztán fordul szembe újra Rózával.
LIZL A maga ura ezt így szeretné. Miért?
RÓZA Ha ismerhette volna Vajda Jánost, értené.
LIZL A vénasszony a férje szeretôje volt?
RÓZA Nem!
LIZL A szerelme?
RÓZA Az már majdnem húsz éve elmúlt, amikor én az uramat megismertem...
LIZL De a maga férje ennek ellenére a szobája falán tartotta a vénasszony fényképét.
RÓZA Akkor még nem volt a férjem!
LIZL Naná, hogy akkor még nem volt a férje. De aztán levette, ahogy magát megszerette. És csak egy csúf világos folt maradt a falon a fotó helyén, ami magát arra emlékeztette, hogy...
Csend.
LIZL Levette?
Csend.
LIZL Ilyet! Nem vette le!
RÓZA Mit kérdezget engem maga?!
LIZL Hoppá.
Csend.
LIZL Akkor így végképp nem értem.
RÓZA Még mit nem ért?!
LIZL Hogy miért segít ezen a vén dögön?
RÓZA Nem kell értse! Sôt! Kérem, ne gondolkozzék vele!
LIZL Jó.
Lizl ezzel otthagyja Rózát, a szobájába indul.
RÓZA A férjem a magyar nemzet koszorús költôje volt. És egy ilyen férfit soha nem lehet igazán megérteni.
LIZL Mért nem?
RÓZA Mert...mert nem lehet!
LIZL Hát..ha nem lehet, akkor nem lehet.
Lizl bemegy a szobájába. Róza végre feláll a karosszékbôl, aztán mindjárt vissza is ül. Lizl jelenik meg ismét.
LIZL Fogadok abba a két koronába, hogy a maga férje ebbe a vénasszonyba volt mindvégig szerelmes!
RÓZA Hogy képzeli?

LIZL De magának persze azt hazudta, hogy már régen nem.
Hogy csak magát szereti. Idővel aztán kiderült, hogy ez nem így van. Hiszen ott maradt a kép a falon.

RÓZA Miket nem találgat itt össze-vissza?!

LIZL Miért nem vette le maga? Mért nem törte össze, mért nem tépte szét? Mért nem hagyta faképnél azt a majmot?

RÓZA Mit képzelsz maga, hogy...?!

LIZL Nekem világos a helyzet, pedig nem is vagyok koszorús költő...De mért segít a férje volt szeretőjének?

RÓZA Hagyjon magamra!

LIZL Én? Itt lakom.

RÓZA Azt mondta az előbb, hogy siet.

LIZL Ez igaz.

RÓZA Akkor az isten áldja!
Lizl kabátért megy, a konyhaajtóig jut, kinyitja, mielőtt kimenne.

LIZL Lehet, hogy én csak egy buta rosszlány vagyok. De ha egyszer szerencsém lesz, és férjhez megyek, azt én soha meg nem engedném, hogy a férjem egy másik asszony képét bámulja, miközben a lábam közt hörög. Hát tudja! Ehhez képest még idősebb Schwarcné szokásai is...Fúj!

RÓZA Olvassa el Vajda János verseit!

LIZL Olvassa azokat azt el, akinek ezek után van ehhez gusztusa!
Róza, hogy "méltóságát" visszanyerje.

RÓZA Dehát mért is kérnék én ilyet magától?!

LIZL Ne is kérje.

RÓZA Tud maga egyáltalán olvasni, aranyom?
Lizl arca ettől egy pillanatra elborul, aztán újra csak nevet.

LIZL Tudni tudok. Vajda Jánost eddig ugyan nem olvastam, de most már nem is akarok.

RÓZA Az én férjem versei még a maga szívét is elmélyítenék.

LIZL Milyen mélyre?
*Lizl kimegy, becsapja az ajtót.
Róza sötéten néz maga elé, aztán a kosárból dobozt vesz elő, abból süteményt, csipegetni kezd, közben.*

2; RÓZA

RÓZA Igen. Egy szép nap, úgy délben. Megint jönni fogok ide nagy csomaggal. Már a jövő héten? Nem. Korai. December végén? Talán? Talán még akkor se. De a legkésőbb jövő tavasszal...

És akkor. Akkor már üres lesz ez a konyha és üres az ágy. Mondja majd nekem ez a pimasz kis Lizl, hogy "a vén dög" bent van ám a kórházban. Hogy hála istennek, mert végre kiszellőztethet rendesen, kitakaríthat, aztán nyugodtan hozhatja fel a lakásba a "vendégeit" ... Ezzel a kis kokottal biztos nem állok szóba többé. A nevét is elfelejtem. Na jó. Ha majd néhány év múltán szembe jön velem az utcán koszosan, rühesen, tüdőbeteg, hát jó, akkor majd odavetek neki a lábához néhány krajcárt, de se a köszönését, se a hálálkodását el nem fogadom.

Igen. Véghelyi már a kórházban van!

Bemegyek hozzá. Egy olyan vizes ágyban fog lebegni, amilyenben az olyanokat tartják, akiknek tályogos lesz a testük a sok fekvéstől

Róza ezt jól maga elé képzeleli, aztán egy egész süteményt töm a szájába, úgy álmodozik tovább.

RÓZA Hát ott fog akkor már az én uram "örök nagy szerelme" fekünni...

Róza ezen ismét elábrándozik. Dühös lesz.

RÓZA Lizl! Te kis gögös madárvelő! Nem büntetett téged még az élet eleget, attól ennyire nagy a szád!

Róza lassan "visszarévül", az arcán rémület suhan át.

RÓZA Szent isten! A Véghelyi Gina isznyúan sír és könyörög nekem, hogy vigyem ki, mentsem ki ebből az iszonyúságból, ebből a félig eleveneknek, félig holtaknak kiagyalt pokolból!
Vigyem ki! És mégis vegyem magamhoz Badenba, a kis villámba a gyönyörű kerttel, bármennyire utál, és megvet is engem, majd akkortól, sőt mostantól már ő azt eltitkolja, csak vigyem ki!

Róza még egy süteményt vesz elő, ám mielőtt a szájába tenné, inkább megnézi, és "illedelmesen" visszarakja a dobozba.

RÓZA És Róza akkor már szintén a sírás határán áll, hogy látja szegény barátnőjét, mint egy eleven, fekélyes, megfeketedett múmiát, se élőt már, de még nem holtat. Ám Róza azért kérdegeti Ginát, mégis hogy volt, hogyan történt, hogy ide került, hátha ezekkel a kérdésekkel szegény Gina figyelmét e pokoli hely érzetétől elvonja.

Róza gondol egyet, és az imént visszatett sütit mégis csak megeszi. Feláll, járkal, közben.

RÓZA És akkor Véghelyi kisasszony, született Kratochvill Zsuzsánna nyögve, nyüszítve, zokogva elmeséli az ő legjobb barátnőjének, özvegy Vajda Jánosné, született Bartos Rózának, hogy jött a rendőrorvos a háziúrnak és annak a Lizlnek a feljelentésire, hogy ő, mármint özvegy Oroszyné, immár nem csak bűdös. Hanem a húsából kukacok, mit kukacok, hemzsegő nyüvek másztak elő! Ellepték a fekélyeit!

Ami nem is volt igaz, mert azok se nem kukacok, se nem már egyenesen nyüvek voltak, csak...csak...csak mik is voltak? Léglárvák, kis aranyos léglárvácskák, amik akárkinek a rossz sebeiben lehetnek, nahát!

Róza akkurátusan elpakolja a dobozt, leteszi maga elé a táskát, várakozik, végül nem bírja, tovább ábrándozik.

RÓZA Lássák, ezt se a rendőrorvos, se a városi mentők nem hitték el a műlovarnőnek, hanem erővel elvitték ide, a szegénykórházba. És itten a kórházban meg azt mondták neki, hiába nyöszörgött nyöszörögvén, hiába rimázkodott rimázkodván, hogy ő egészséges, és nem beteg, hogy itten valami nagy-nagy félreértés történt, hogy tessék megnyugodni a néninek, itt a lehető legjobb helyen van, mert a néni egészségesen haldoklik. Ilyet! Hogy egy Ginát lenénizzenek! Aki hetvenkét évesen is csak ötvennégy éves! Szörnyű! A legszörnyűbb, ami egy hajdani nagy szépséggel megtörténhet. Hogy még holta előtt lenénizik. Őt! Aki hercegek, grófok, műlovarok, műlovak ünnepelt dizőze volt?! Meg is ígérem ezért az én drága, édes jó Ginámnak, még most intézkedek. Felállok hát a halálos vízágya mellől. És megyek, és megkérdezem az Assistenset, hogy szabad-e és mikor vihetem ki a Ginát, az én barátnőmet, aki oly közel áll a szívemhez, mintha édes testvérem, a saját nővérem lenne, a kórházból. Azt válaszolja erre az assistent, hogy pár napig nem, de aztán vihetem haza az asszonyt.

De másnapra már meghal a Véghelyi. Mert nem fogja bírni a szíve a rákot, ami őt a méhében emészti, mert tudom én azt, hogy ott fáj neki, annyira fáj neki, hogy azért hullott alá itten, erről a karosszékről. Ezért mondom én, hogy mégis értem én a sorsot, nem hiába fürkészem, mi volt, mi van, mi lesz, egy olyan nőnek, mint ez a Véghelyi, muszáj így elpusztulnia, ahogy az én

Jánosomnak, falánk kis Hornyákomnak is a haspókság lett a veszte....

Róza elégedetten cuppant, némi tûnôdés után kotorász a kosárban, és egy kirántott csirkecombot kaparint meg, azt eszi jó étvággal tovább, közben.

RÓZA Megyek az irodába és bejelentem, hogy én fogom az én uram Gináját eltemetni. És azonnal be is fizetem a harmadosztályú temetést. Az negyvenöt forint. Többre nem telik. Aztán megyek a kamrába, megnézem a halottat. Elöttem fekszik majd anyaszült meztelen. A szépség. A herceg rimája. A mûlovarnô. Borsószik szegény hátam, ahogy kinéz, csontsovány teteme csupa fekély. Ezt szerettétek! Mi? Ezt imádtad, igaz, Jánosom, falánk kis Hornyákom!?

Másnap majd beviszek neki egy nagy, fehér hálóinget. A tiédbôl, édes uram. Meg azt a fekete selyem ruhát. Meg veszek egy pár fehér harisnyát. Az további hetven krajcár, de nem sajnálom. Kulcsolt kezeibe meg egy Krisztus-képet teszek, hosszú, fekete fátyolt a fejire. A sírjára meg rózsa csokrot dobok öt darabból. A kápolnában ott lesz az ô koporsója is, azt onnan viszik ôt is a nagy köztemetôbe lovas kocsival, én meg majd villamossal megyek utána. És azt mondom majd: ha-ha. Meg azt is: ha-ha-ha. Meg azt is, hogy...

3; Róza, Gina, Lizl

Lizl támogatja Ginát a konyhába. Gina ajkából egy rövid szivarka biggyed ki. Gina jobb karját felkötötték. Kabátja zsebében újság. Róza felpattan, kezében a félig lerágott csirkecomb.

RÓZA Gina, drágám!

GINA Azzal a hírrel rémített meg Lizl, hogy maga már megint itt van.

Róza igyekszik a csirkecombot "ügyesen" elrejteni.

RÓZA De jól néz ki!

GINA Kértem, hogy többé ne jöjjön!

RÓZA Dehát hol járt?

GINA Ültem lent a téren.

RÓZA Ugye-ugye, hogy jól tesz egy kis friss levegô!

GINA Lizl, mondd meg te is ennek a nônek!

LIZL Mit mondjak meg neki?

GINA Hogy ne járkáljon ide.
LIZL Kit érdekel?
RÓZA Gina, drágám! Jaj, de nem szeretem, amikor ennyire rosszkedvű!

GINA Lizl! Nem jutnánk beljebb?
RÓZA Csak nem lett rosszul?
LIZL Megszédült. A lépcsőházban találtam.
RÓZA Dehát akkor le kéne pihennie!
GINA Azt tenném...

Lizl a karosszélig támogatja Ginát. Leülteti, aztán bemegy a szobájába. Csend. Gina a zsebében gyufát keres, fél kézzel "ügyesen" rágyújt a szivarkára, aztán az újságot a kabátzsebéből az asztalra teszi.

RÓZA Lássa, én pedig mindenkor olyan szívesen látogatom meg. De most komolyan megijesztett!

GINA Nem olyan ijedős maga.
RÓZA Szóval jobban van.
GINA Ma minek jött?
RÓZA Minek-minek? Hát amiért szoktam.
GINA Rossz szokás, hányszor mondjam?
RÓZA No! Drágám! Félre a rosszkedvvel! Inkább mesélje csak el ennek a gyereknek, hogy maga ki volt régen, ifjabb korában! Mert képzelje, pont magáról volt szó, amíg azt találgattuk, vajon hol lehet.

GINA Senki.
RÓZA Dehogy nem! De nekem nem hiszi el!
GINA Senki nem voltam!
RÓZA Hát már hogyan lett volna!

Lizl jelenik meg az ajtóban, gúnyosan.

LIZL Magának még frau Róza férje is udvarolt?
GINA Egy frászt udvarolt!
RÓZA De akkor magát már kinézte ugye, a maga hercege.
GINA Nem volt semmiféle hercegem.
RÓZA Aztán küldött akkor a maga anyjának a maga Eszterházi Lajosa a komornyikjával egy papírt. Mivel hogy maga akkor még rendes lány volt...

GINA Honnan vesz elő ennyi ostobaságot?
RÓZA Szóval egy váltót, ami magát meg a kedves mamát a herceg tisztességes szándékairól biztosította, és ami azt bizonyította, hogy van magának a bankban nyolcvan ezer forintja...

Lizl elismerően füttyent.

GINA Ez is csak egy buta mendemonda.

RÓZA Ha maga mondja, drágám. De ezt bizony mindenki így tudja: nyolcvan ezer a Kratochvill Zsuzsánna-Georgina számára, ami csakis a saját tulajdona.

LIZL Ennyi pénzt, csak úgy, grátisz?!

RÓZA Képzelheti, Lizl, mennyire boldog lehetett Gina drágám anyja! Ilyen szerencsét! Ilyet a világ nem talál ki.

GINA Az a nô nem volt az anyám. Az én anyám meghalt, elhagyott engem kisgyerek koromban.

RÓZA Lássá, a világ csakis ilyet talál ki. Nem egy herceget, aki csak úgy meglát a hintájában ülve egy szegény leányt, aztán a többi, mint a mesében...Ásó, kapa, nagyharang, hetedhét országra szóló lakodalom! Ilyen csak egy
Ginával történhet meg, egy ilyen csoda.

GINA Lizl, kértelek már, hogy küld el innen ezt a nôt!

RÓZA De Gina, drágám! Most mivel bántottam meg? Én csak mesélek a maga gyönyörű ifjú koráról ennek a gyerekek maga helyett. Hogy tanuljon, okuljék, hogyan kell viselkedni, hogyan kell az embernek a szerencsését megcsinálni, amíg megteheti, mert szép és fiatal. Jó, hát nem volt ásó, kapa, nagyharang, de maguk azért csak férj-feleség voltak a herceggel, csak papír nem volt róla.

GINA Maga bolond, frau Vajda.

RÓZA Bolond?

GINA Magának mért az az élete, hogy a múltamban vájkáljon?

RÓZA Nekem?

GINA Ellenem áskálódjon?

RÓZA Dehogy vájkálok én a múltjában, kérem! Közismert dolgok ezek.

LIZL Én ugyan nem hallottam róluk.

RÓZA Jobb körökben közismert, aranyom.

LIZL Ja! Akkor tényleg menjen a már fenébe!

Ehelyett Lizl indul vissza a szobájába.

RÓZA Ejnye, dehát mi lelte ma magukat? Ennyire ellenségesek.
Pedig jövök ide szeretettel...

LIZL Hozott kis paklit, aztán néhány koronácskát a betegeknek, az éhezőknek...

RÓZA Én csak segíteni akarok!

Lizl bemegegy. Csend.

RÓZA Láthatja is, Lizl! A Hitzingben azt a palotát, amit még Gina drágám Lobkovitztól vásárolt annak idején. Ugye jól tudom ezt is, drágám?

GINA Lizl! Szédülök! Kérlek, segíts az ágyhoz!

Lizl bentről, aztán dühösen magára csapja az ajtót.

LIZL Jaj! Erre már tényleg nem érek rá!

RÓZA Majd én lefektetem!

GINA Maga?! Hozzám ne érjen!

RÓZA Kérem...!

Gina a szivarkát az asztalon lévő hamutálra teszi, nehézkesen tápáskodik fel. Amíg az ágyhoz botorkál, bal kezét a hasához szorítja. Róza mindezt "részvétellel" nézi.

RÓZA Fáj, igaz? Szegénykém.

GINA Semmi köze.

RÓZA Lent, a hasánál. Mondja, szúr, vagy tompán lüktet?

GINA Semmi nem fáj.

Gina lefekszik. Csend.

RÓZA Nem, nem, nem értem! Egyszerre mi a baja velem? Amikor a múlt vasárnap meglátogattam, olyan meghitten elbeszélgettünk! Ahogy illik, érdeklődtünk egymás hogyléte felől, elábrándoztunk az elmúlt ifjúkorról... Volt, amilyen volt. Történt, ami történt. Fontos most már, mi hogyan és miért történt? A mi kettőnk sorsa valahogy összefonódott. Nem mi akartuk, hogy így legyen, mégis. Kár ezért haragudni, indulatoskodni. Mi túl vagyunk már mindenben.

GINA Maga lehet. Én nem!

RÓZA Igaza van, Gina drágám, maga nem. Én igen. Özvegy vagyok. Siratom a férjemet. Siratom őt, aki egyszer ezt írta nekem: "Szemedből mindent megtanultam. Elöttem nincs többé titok. Higgyétek, hogy megbolondultam: Azt mondom, én mindent tudok." Nekem ennyi elég az élettől.

Róza őszintén megsajnálta magát. Gina közönyösen nézi őt, aztán felül, megpróbál kikecmeregni az ágyból.

RÓZA Barátnők vagyunk, Gina drágám?

GINA Nem.

RÓZA Ugyan már, magának jól esik ilyen mondanía.

Gina lassan feláll, aztán kissé meggörnyedve indul az asztalhoz.

Róza erre felkapja a kosarat, az asztalra teszi, kínál.

RÓZA Lássá, megint hoztam magának süteményt, csirkét, finom fehér kenyeret, zöldséget is. Mert én aztán tudom, milyen az, amikor az ember éhez, mert egy darab száraz kenyere sincsen az otthonában.

GINA Nem kell étel. Nem kell semmi.

Gina megtántorodik. Róza hozzá siet, Gina elhárítja.

RÓZA Elesik nekem megint!

GINA Nem! Nem esek el! Jól vagyok. Hagyjon!

Gina dacosan kihúzza magát. Eljut az asztalig. Róza visszaiül a karosszékre. Gina kissé imbolyogva kapaszkodik. Egyre növekvő gyűlölettel fürkészi Rózát, aki ettől zavarba jön.

RÓZA Ô...hát igen. ...

Csend.

GINA A helyemről!

RÓZA Parancsol, drágám?

GINA Legyen szíves, álljon fel!

RÓZA Igen?

GINA Leülnék!

RÓZA Ó, bocsánat! Dehát most feküdt le!

GINA Akkor ülök, akkor fekszem, amikor nekem tetszik.

Róza felpattan a karosszékről, segít leülni Ginának.

RÓZA Kényelmes?

Csend.

RÓZA Ne takarjam be? Lássá, azért hideg van itt maguknál egy kicsit.

Csend.

RÓZA Ugyan egyen már valamit! Sütemény?

Csend.

RÓZA Egy kis combika?

Csend. Gina tüntetőleg nem vesz tudomást Rózáról.

RÓZA Egy pohár vizet?

Csend.

RÓZA Ha nem, hát nem...

Csend, Róza körbejár, aztán megáll Lizl ajtajánál, bekopog.

LIZL Mi van?!

RÓZA Szabad?

LIZL Nem!

Róza azért csak kinyitja az ajtót.

RÓZA Lássá, most még egy dolog az eszembe jutott!

LIZL Micsoda?

RÓZA Hogy Karntner strasse 35. Ott laktak egy ideig Véghelyi kisasszonyék a mostohaanyával. Az első emeleten.

LIZL És?!

RÓZA És? Tizenkét szobás lakás volt ám az! És Véghelyi kisasszonynak saját komornája, saját kocsisa, és annyi cselédje, hogy némelyiknek még a nevét se bírta megjegyezni!

Lizl jelenik meg az ajtóban, mosolyogva.

LIZL Hogy maga micsoda egy nô, hallja!

RÓZA Egy olyan nô, aki másoknak is a gondját viseli, nem csak a sajátjával törődik.

LIZL És aki nem adja fel, nem ô, sose! Ugye?

RÓZA Miért is adnám? De mesélhetem tovább?

LIZL Tõlem!

Lizl visszamegy a szobájába.

RÓZA És Lajos herceg minden nap Véghelyi kisasszonynál ebédelt, aztán együtt mentek színházba, feltéve, ha a herceg Bécsben tartózkodott.

LIZL De miért érdekes ez?

RÓZA Hogy tanuljon! Na lássa, hogy Véghelyi kisasszony valaha volt valaki. És hogy maga is lehetne valaki, ha...

LIZL Ha?

RÓZA Ne értsen félre, Lizl, én aztán tudom, milyen nehéz az élet!

Lizl visszajön a szobájából.

LIZL Ha?!

RÓZA Például az én szegény nôvérem is...

LIZL Ha?

RÓZA Pont olyan szép volt, mint maga! És persze, hogy nem könnyû a csábításnak ellenállni

LIZL Igen?

RÓZA Elõbb kasszír nô volt Pesten, aztán...dolgozott még itt-ott, ezt-azt...

LIZL Prosti volt. És? Jól mondta az elõbb. Nem lehet az életben mindenkinek olyan szerencséje, mint ennek! Megõriztem volna én is a szüzességemet szívesen, ha az apám nem zavar ki az utcára strichelni tizenhárom éves koromban.

RÓZA Sajnálom! És higgye el, tudom, mirõl beszél. Lássa, nekem például mennyi kellemetlenségem támadt abból, hogy a nôvérem meg én úgy hasonlítottunk egymásra, mintha ikrek lennénk, mint két tojás, és ettõl aztán...

Gina inkább csak magának, mosolyogva.

GINA Sokat utaztunk. Megtanultam franciául. Nekem még a cselédeim is tudtak franciául. És az én szép lovam!

LIZL Az is tudott, mi? Franciául!

GINA Hét évig éltünk együtt.

LIZL A lóval?

RÓZA Jaj, Lizl, a maga viccei!

Gina fáradtan emeli a tekintetét kettejükre.

GINA Ideadná nekem valaki a szivarkámat?

Lizl az asztalhoz megy, az asztal másik sarkában lévő szivart odaadja Ginának.

RÓZA Meg a Maximilian strassén az a bérpalota, az is a magáé volt, ugye, Gina drágám?

GINA A hamutálat, és az újságomat is.

Lizl visszafordul, az újságot és a hamutálat is Gina elé rakja.

LIZL Mi kéne még, most találja ki! Nehogy megmozduljon!

GINA A pálinkámat.

Lizl most a konyhaszekrényhez megy, üveget, stampedlit vesz elő, azokat keményen Gina elé csapja.

LIZL Hercegné?

GINA Már semmi. Köszönöm, Lizl.

LIZL De kár! Úgy tettem volna még önért valamit. Meg ne haljak önért?

Lizl visszamegy a szobájába, újra magára csapja az ajtót. Csend.

RÓZA Szentelen egy lány ez, lássa.

Gina pálinkát tölt magának.

RÓZA Tudja, hogy ki akarja magát dobálni a háziúrral?

GINA Tudom.

RÓZA Mert hogy maga miatt nem hozhat fel ide kuncsaftot?

Gina megissza a pálinkát.

GINA Tudom.

RÓZA Egészségére.

GINA Töltsön csak magának, ha már itt van...

RÓZA Nem, én soha! Elég bajom volt nekem olyanokkal, akik tönkreteszik egy asszony életét a mértéktelenségük miatt.

GINA Kinek nem volt olyanokkal baja?

RÓZA Lássa, lássa!

Róza egy percre "gyengéd szeretettel" néz le Ginára.

RÓZA És még az a fránya válla, az se gyógyul sehogy se.

Gina sóhajt, ép karjával megint rágyújt a szivarkára, aztán felveszi az újságot, böngészni kezdi.

RÓZA Nekem még Jókai is megsimogatta egyszer az arcomat, amikor egyszer úgy be talált borozni az én drága, jó uram, hogy egy ekkora nagy kék karika lett tőle a szemem alatt. Itt. Vagy inkább a bal szemem alatt volt? Rég történt ez is. Istenem, de szép is volt! Néha már arra sem emlékszem, mikor, mért ütött meg. Meg hol ütött meg. Fejemen, arcomon, vállamon, hátamon,

néha egyenesen mellyemen... Hogy az hogy tud fájni!
Az..az még az éhségnél is sokkal rosszabb!

Róza elmereng, aztán.

RÓZA Mi hír?

GINA Semmi. Valami nôcske beleugrott a Dunába.

RÓZA Itt Bécsben?

GINA Egy bécsi újság mért írna egy pesti öngyilkos lányról?

RÓZA Mért ne?

Gina tölt, iszik.

GINA Bár...odahaza maguknál mintha mostanában a lûg lenne a divat.

Gina leteszi a poharát, most elôször elmosolyodik.

GINA Vagy a gyufa?

RÓZA A gyufa?

Gina szinte vidáman.

GINA Maga próbálta már valamelyiket, frau Vajda?

Róza méltatlankodva.

RÓZA Úgy nézek én ki?

Gina megnézi magának Rózát, aztán elnyomja a szivarkát a hamutálban.

GINA Néhány skatulya gyufát feloldani egy pohár vízben...ez egy hezitálni készûlô férj ellen néha jó érv lehet...

Róza idegesen.

RÓZA Hogy jön ez most ide?!

Gina legyint.

GINA Honnan tudnám, hogy maga hogyan néz ki?

RÓZA Hogyhogy honnan? Hiszen lát, nem?

Gina gúnyosan.

GINA Látni látom, de vajon ismerem?

RÓZA Már hogyne ismerne? Az életem egy nyitott könyv maga elôtt, drágám.

GINA A vasárnapi bolond. A látogató.

RÓZA Vallja be, hogy maga is többször szeretne engem látni!

GINA Én magát?

RÓZA Igen!

GINA Miért?

RÓZA Mi mindenkor kellemesen mulatjuk az idônket.

GINA Nem mondja!

RÓZA És mert igaz, jó barátnôk vagyunk, ismerje be!

GINA Maga épp oly makacs, mint amilyen a férje volt.

RÓZA Lássa, már csak ezért is kiköltözhetne végre hozzám Badenba! Gina drágám, ígérje meg!

GINA Én itt jól érzem magam.
RÓZA Itt?! Ebben a konyhában? Maga?
GINA Mi baja a konyhámmal?
RÓZA Magához ez méltatlan.
GINA Mert?
RÓZA Mert ilyen konyhákban én éltem. Hajaj, de mennyit! A fél életemet!
GINA És maga az ilyen konyhákban nem érezte jól magát?
RÓZA Hát lehet?
GINA Lehet.
Csend. Róza sűgva.
RÓZA Tudja, amikor a férjem alkotott, akkor nem szabadott őt zavarni. Olyankor ő becsukódott a szobába. Én meg addig főztem, mostam, varrtam...És olyankor majdnem mindig arra gondoltam, hogy...
Gina visszateszi az újságot az asztalra. Kitölti a harmadik stampedlit is magának.
GINA Hogy?
RÓZA Lánykoromban álmomban se gondoltam volna, hogy ilyen egy költő feleség sorsa.
GINA Milyen?
RÓZA Ilyen...nehéz. Az angol kisasszonyoknál de mennyit ábrándoztam arról, milyen is lehet az! Hogy csak ülök otthon szépecskén a cicamelegben...Hát egy legalább akkora lakásban, mint amekkora egykor a magáé volt, lássa, az a tizenhárom szobás...Azt jön haza az én lánnglelkû kedvesem, virágot hoz nekem, megvacsorálunk, aztán akkor előveszi a zsebéből azt a versét, amit aznap írt..".Ha szépet látok a világon, Én mindig csak rád gondolok, És rád gondolva, napvilágom! Egyszerre szép minden dolog!"
Gina szinte kedvesen.
GINA Hülye.
RÓZA Lássa, igen. Hülye voltam. Bár a vers, az stimmel, csak a hely nem. Például az a bérlakás a Tompa utcában. A sötét konyha, a bezárt szobaajtó, ahol az én drága uram hol halotti csöndben ült, hol meg tombolt, mint egy pusztító vihar...
Csend. Gina megissza a harmadik pálinkát is, aztán visszaveszi magához az újságot.

RÓZA Lásna, tagnap este meg az jutott az eszembe, hogy éppen két hónap múlva lesz tizenhárom éve. Tudja, január 12-én.

Gina szórakozottan, közben olvas.

GINA Tizenhárom éve? Minek?

RÓZA Hogy eltemettük!

GINA Kit?

RÓZA Hát Jánost!

Gina felnéz az újságból.

GINA Milyen Jánost?

RÓZA Jaj, ne tréfálkozzék velem maga is!

GINA Én nem temettem el akkor senkit.

RÓZA Pedig lásna, lehet, hogy az utolsó gondolata is maga volt neki.

GINA A maga férjének?! Ugyan hagyjon már ezzel is békét! Alig ismertem! Még az arcára se emlékszem.

Róza morogva.

RÓZA Annál rosszabb...

GINA Mit mond?

RÓZA Meglátogatta magát még itt Bécsben is. Arra se emlékszik?

GINA Nekem nem elég, ha maga ezt is számon tartja?

Gina visszatemetkezik az újságba.

RÓZA Az én uram beküldte magához a névjegyét. Délután volt, nekem úgy mesélte. Maguk ebéd után voltak éppen, azért aztán beeresztette, de nem ment elébe, csak akkor állt fel és tett felé néhány lépést, amikor már a szalonban toporgott. Mert hogy a szegény költő elé hogyan is futna egy főúr rimája. Bocsánat! Így mondta, az én uram. A rima, tudja jól, az nem az én szavam járása.

GINA Valami szerelmi csalódás, persze.

RÓZA Tessék?

GINA Azt írják, ez a lány is azért ugrott a Dunába. Így megy ez. A lányok szeretnek, az urak csálnak, vagy kártyáznak.

RÓZA Vagy isznak és háborúznak. Bár néha a megcsalt férfiak is lesznek öngyilkosok...

GINA Úgy kell nekik.

RÓZA De előbb jó sokszor megalázzák magukat hideg, lelketlen hölgyük előtt...

GINA Pedig azt éppen nem kéne nekik.

RÓZA János is hányszor megalázta maga előtt magát.
Egyre se emlékszik?
GINA Nem.
RÓZA Erre hercegi ebédre sem?
GINA Nem.
RÓZA Lehetetlen! Ezt múlt héten vasárnap is elmeséltem!
GINA Elnézést. Akkor se figyeltem magára.
RÓZA De. Figyelt. Még veszekedtünk is egy kicsit.
GINA Akkor sem emlékszem! Se arra, se másra!
RÓZA Pedig sokszor megalázta Vajda János maga előtt magát,
hogy csak egyszer, csak még egyszer láthassa az ő
Gináját. A hideg, számító Ginát, aki csak nevetett a
költőn.
GINA Nevettem volna?
RÓZA Nem örült a költő hódolatának.
GINA Nevettem, és nem örültem. Nahát, de kegyetlen voltam!
RÓZA Persze, az hízelgett Kratochvill Zsuzsikának, hogy egy
igazi lángészt tudhat az udvartartásában, de hogy a költő
lángoló szerelmét komolyan vette volna...Azt nem! Azt
azért nem. Ugye?

Gina mulatva néz fel egy pillanatra az újságából.

GINA Maga nyilván ezt is jobban tudja.
RÓZA Hanem még az Eszterházi herceg is jobban örült neki,
amikor az imádott Ginát a költő, magát a legteljesebben,
végképp, utoljára megaláztatván Bécsben felkereste. Lajos
herceg legalább kezet fogott vele, és kedvesen
kérdőzgette.
GINA Igen?
RÓZA De a maga mostoha anyja, az örült a költőnek, annyira
örült, hogy összeapta a kezét, mert jó volt neki a költőt
vizontlátni, és emlékezni, amikor még Budán laktak,
abban a kis lakásban, pedig ott még nem volt se
komornája, se kocsisa, se két vármegyét érő háttaslova, se
számtalan cselédje a mostoha lányának. Lássá, így
mesélte el ezt az utolsó személyes találkozást az ő hideg,
kegyetlen Ginájával az én uram. Húsz év múlva, meg
harminc év múlva is a fogát csikorgatta szegény, amikor
ezt a megaláztatást nekem felemlgette.

Gina a türelmét vesztve csapja le az újságot az asztalra.

GINA Értse már meg végre! Számomra a maga férje
semmit nem jelentett!

RÓZA Legutóbb odaadtam azt a verset, amit írt erről. A kárhozat helyéről. Emlékszik, hová tette?

GINA Párszor láttam bakfis koromban Budán.

RÓZA Tudom ám kívülről is.

GINA Mindig csak társaságban találkoztunk. Két szót, ha válthattunk. Ettől belémszeretett? Az ő baja. Nekem ehhez mi közöm?

RÓZA "Ah, úgy van, úgy, itten vészett el. A második paradicsom. Szép Éva, téged csábított el, Ott egy kígyó, itt egy majom..."

GINA A nevét se kellett soha megjegyezni a maga Vajda Jánosának, amíg maga be nem tört az életembe!

RÓZA Pedig maga még a nevét is tőle kapta: Gina!

GINA Ostobaság. A második keresztnevem Georgina. A Ginát Lajos herceggel együtt találtuk ki. Emlékszem, éppen ilyen borongós téli világ volt, de a mi hangulatunkat semmi nem rongthatta el: a szalonomban ültünk és pezsgőztünk. Valahogy viccesnek találtuk azt a rigmust, hogy Gina, Gina, Georgina.

RÓZA "Igen bizony, hitvány majom volt, God dam! Vörös frakkot viselt, Chickel kötött nyakára csokrot, S ezzel Waterloot nyert e helyt..."

GINA A herceg kifogástalan úriember volt, frau Vajda, az ön férje viszont ezek szerint egy bugris barom.

RÓZA "Úgy kell neked, szívem, mit fellengsz? Ez itten a világfolyás. A fellegekben jársz-kelsz, A virágot letépi más. Mért nem tanultál Jupitertől? Elég fényes példát adott: Ismerve Európát, cselből Előbb ökörré változott."

GINA Elég legyen ebből, asszonyom!

RÓZA Ha elvesztette, szívesen leírom magának újra ,Gina drágám!

GINA Nem szükséges.

Csend.

RÓZA Akkor kér süteményt vagy rántott csirkét?

GINA Nem.

RÓZA Ha gondolja, én szívesen eszek magával.

GINA Nem, kedves, köszönöm.

Csend,

RÓZA Én minden esetere megéheztem.

GINA Na jó. Egyék csak, drága frau Vajda!

RÓZA Lássá, nagy étvágy, nagy egészség...

Róza "provokatívan" veszi elő a kosárból a süteményes dobozt. Kivesz egy süteményt, enni kezdi. Gina megint az újságért nyúl, mintha a cikket böngészné.

RÓZA Hmmm! Lássá, én ezt a mézest úgy készítem, hogy felverek hozzá vagy tucat tojás fehérjét, a sárgájából pedig lesz a piskóta tészta. No most a fehérjébe keverem a mézet, teszem a mazsolát, és a vaniliát, aztán az egészet...

GINA No persze.

RÓZA Micsoda?

GINA Zabigyerek. Azt írja az újság. Kiderült, hogy ezért ölte meg magát. A kislány. Ez is szokásos történet, nem? De mit is mondott, mibe teszi a mazsolát?

RÓZA A fehérjébe.

GINA És attól jó?

RÓZA Vaníliával.

Gina tekintete visszatér az újságcikkre.

GINA Zabigyerek. Zabigyerek. Mondd meg nekem, mi végre született erre a világra?

RÓZA Ezt...tőlem kérdi?

GINA Magától? Mért kérdezném magától? Maga nem volt zabigyerek. Már mesélte, magának is gyönyörű gyermekkorra volt amott Galántán, csakúgy, mint nekem.

RÓZA Lássá, ez igaz! Legjobb volt még kisleánynak lenni! Ó, a Vág völgye, Gina! Erről kéne nekünk beszélgetnünk! Apácskánkról, anyácskánkról...

GINA Én viszont inkább olvasnám az újságot, ha megengedi...

RÓZA Bocsánat, csak tessék.

Róza eszik, Gina félmosollyal böngészi a cikket. Csend, aztán.

GINA Zabigyerek, akit nem vallunk be a hitese urunknak, még mielőtt férjhez mennénk hozzá. Hanem azt hazudjuk, hogy ártatlanok vagyunk, mint a szűz hó, és jól neveltek, akár az angol kisasszonyok...

Róza megdermed, aztán.

RÓZA Maga...maga most énrám céloz?

GINA Én csak újságot olvasok. Nézze csak! Azt írja, hogy egy tizenkilenc éves leány beleugrott a Dunába, mert letagadta a férje előtt, aki, nézzenek oda, valami bécsi költőcske, hogy házassága előtt előbb megesett, ebből gyermeke született, utóbb prostituált lett, és ebben a minőségében találkozott össze a költőcskével, ám az a

mamlasz ezt nem vette észre. Jaj, ezek a költők, ezek a költők, de ártatlan lelkek tudnak lenni, ha szerelembe esnek, hacsak egy nõcske egyáltalán rájuk pislant...!

RÓZA Honnan?! Kitõl hallotta maga ezt az ocsmányságot? Ezt a Judás-pletykát?!

GINA Róza, Róza! Nyugodjon meg! Csak az újságot olvasom! Nézze! A megesett lány esete her Vaállal...

RÓZA Mutassa!

Róza kikapja az újságot Gina kezébõl, keresi a cikket.

RÓZA Hol van az a cikk?

GINA Mindjárt a lap alján.

Róza keresi a cikket, ráakad, átfutja. Gina kuncog.

RÓZA Ebben csak az áll, hogy egy leány tetemét kifogták a Dunából!

GINA Nézzünk oda! Akkor a többit csak hozzáképzeltém volna?

RÓZA Maga rám célzott!

GINA Én?!

RÓZA Nem igaz!

GINA Dehát mi nem igaz, drága "barátnõm"?

RÓZA Ez a...ezt a...Jó napot!

Róza a karjába veszi a kabátját, a kalapját, és "gõgösen" távozik. Gina elégedetten.

GINA Auf widersehen, frau Vajda...!

4; Gina, Lizl

Gina iszik még egy kupicával, aztán eddigi állapotához képest szinte fitten áll fel, megy vissza az ágyhoz, lefekszik.

GINA Költõcske, Jánoska,... talán jó ember voltál,... talán nagyon is rossz... mondják, nagy költõ lett belõled...te is mondtad...te annyi mindent mondtál ...ha nagy férfi voltál is,...az az egy biztos, sose érkeztél meg a Nõhöz. Ezért írtál hozzájuk verseket. De kit érdekelnek a versek, költõcske, Jánoska? A te brutális erõddel lehetett volna belõled igazán valaki.

De te mit tettél velem is?

Vadásztõrrel a kezemben? Erre emlékszem. Úgy kértél csókot tõlem, Buda legszebb szûzétõl? Adieu!

Hunyt szemmel pihen.

GINA De jó is volt Nadír hátán a Práteren végig lovagolni! Élvezni, ahogy a hideg szél megcsípi az arcomat!

Semmibe venni a férfiak sóvár, az asszonyok irigy,
gyûlölködô tekintetét.

*Lizl jön ki a konyhába, "kisminkelve", menni készül, amíg a kabátját
veszi.*

LIZL Ez meg hová lett?

GINA Kicsoda?

LIZL Már el is ment az a néember?

GINA Bolond.

LIZL Idegesít.

GINA Szerencsétlen.

LIZL Fecseg!

Lizl a kijáratnál jár.

GINA Szerettem azt a lovat. Lizl!

LIZL Mi van már megint?

GINA Jobban szerettem mindenki másnál. A herceg palotákat
vett nekem, én pedig Nadírnak egy egész cirkuszt.

LIZL Na jól van, mutter, én mentem. Maga csak pihenjen!

GINA Hiába is akartak erről lebeszélni. Ijesztgettek, tönkre
megyek. Na és? Vegyek inkább bérházakat, az a biztos
jövedelem. Kit érdekelt? Sikerünk volt, Lizl! Végigjártuk
egész Európát! Még Pest-Budán is ünnepeltek engem,
az úri műlovarnôt! Az újságok igencsak negélllyel írtak
rólam.

LIZL Na ja, ez a tehén is pont erről sutyorgott nekem máma.

Gina kuncog.

GINA Attól még igaz lehet.

LIZL És igaz?

GINA Néha még álmodom róla.

LIZL Tõlem. De elõtte takarózzon is be, mert keresztuzatot
csinálok!

GINA Tudod, hogy egyszer majdnem megölt engem Frau Vajda
férje? Késsel fenyegetett, megteszi, ha nem leszek az
övé.

LIZL És?

GINA Kikapartam a szemét.

LIZL Helyes. És aztán?

GINA Aztán halála napjáig szerelmes verseket irogatott
hozzám.

LIZL És végül az övé lett, mutter?

Gina felül, szárazon.

GINA Én nem vagyok hülye.

Magában morogva.

LIZL Csak bűdös.
Egy kicsit megint elérzékenyül.

GINA Sok férfi szeretett engem. De én csak egyet szerettem. Őt, meg a hátasomat, Nadírt. Lizl! Sose voltam boldog igazán. Csak amikor Nadír hátán ültem.

LIZL Akarja, hogy betakarjam?

GINA Ha meggyógyulok, felkeresem néhány régi barátomat. Kölcson fogok kérni tőlük, Lizl, és a pénzből nyitunk egy nagyon, de nagyon előkelő társasági szalont. Jó?

LIZL Jó. Most viszont mindenképpen szellőztetek.

GINA Ha kiengeded ezt a kis maradék meleget, az éjszaka megfagyunk.

LIZL Inkább fagyjak meg, de ebben a bűzben én nem bírom tovább.

GINA Talán eleve nem cirkuszba kellett volna befektetnem, hanem a szalonba. Csak előkelő uraknak. Hercegeknek, grófoknak, báróknak. Néha becsúszhatott volna egy-egy jómodú polgár is, sőt, egy-egy zsíros paraszt...De költő, vagy színész soha!

LIZL Ők mért soha?

GINA Tudod, azokkal előbb-utóbb mindig baj van. Leisszák magukat, aztán vagy szerelembe esnek és szavalnak, vagy összetörik a berendezést. Így vagy úgy, de a vége mindig az, hogy összerondítják a mellékhelyiséget...

LIZL Ha maga mondja...

GINA Még nem késtünk le erről az álmomról, Lizl! Akarod, hogy mindenek előtt bemutassalak néhány igen gazdag és előkelő úrnak? A te szépséged előtt minden ajtó kitárul.

LIZL Komolyan mondja?

GINA Persze, meg kéne csináltatni a fogaidat.

LIZL Na, elmegy maga is a...

GINA Ne aggódj, én azt is finanszírozom. Rendben?

Lizl felnevet.

LIZL Hát persze!

GINA Akkor töltsél nekem még egy kis pálinkát!

LIZL Csak keljen fel, és töltsön magának!

GINA Te egy jólelkű lány vagy. Tudtam én azt, amikor először bejöttél ide, hogy kivennéd tőlem a szobát.

LIZL Viszont ha a nem mosdik meg, akkor felmondom. Még ma. Inkább fizetek másnál egy koronával többet.

GINA Dehát Oroszy rábeszélte.

LIZL Kicsoda?

GINA A férjem. A cirkuszra.

LIZL Ja! Aki Moszkvában szíven lőtte magát!

GINA Soha nem jártunk Moszkvában.

LIZL Nem?

GINA Honnan veszed?

LIZL Akkor nem is lett öngyilkos maga miatt?

Gina "belegondol", aztán kacéran.

GINA Nem tudom. Lehet. Az viszont biztos, hogy nem is volt magyar. Mégis ipszilonnal írta a nevét. Így: Oroszy. Különben remek lovas volt. Istenem! Több, mint három millióm ment rá arra a cirkuszra!

LIZL Most viszont itt döglik éhen.

GINA Bízd rám, megnyitom én neked azt a szalont!

LIZL Hagyjon már azzal a kuplerájjal! Figyeljen! Itt hagyom! Még ma! Ha nem mosdik meg! Mióta könyörgök? Mióta tûröm? Figyel?

GINA Töltenél mégis egy kicsit?

LIZL És ha itt hagyom, maga éhen döglik.

GINA A pálinkától mindig jobban vagyok.

LIZL Mert más nem bírja ám ki maga mellett. Csak én. Mert én még emlékszem, hogy maga nem is annyira elviselhetetlen, ha legalább egy héten egyszer megmosdik.

GINA Hagyjál már azzal a folytonos mosakodással!

LIZL Mi van magával, mutter? Mért hagyta ennyire el magát? Mert nem bírja mozgatni a jobb karját? Attól maga még ember. Segítsek megmosdani?

GINA Tölts! És adjál nekem mellé egy szivarkát!

LIZL Tápázkodjon fel, és szolgálja ki magát!

GINA Ne legyél már ilyen, Lizl, kislányom! Tudod, a szivarkák ott vannak a bal szélső fiókban.

Lizl mérgesen vesz ki a fiókból egy szivarkát, odadobja Gina ölébe.

LIZL Tüzet ne adjak?

GINA És ha az újságot is visszakaphatnám...

Lizl felnevet, az újságért nem megy, de tüzet ad.

LIZL Azért mondom, hogy nem vagyunk ám annyira betegek. Vagy igen?

GINA Te megölnéd magad egy férfiért, Lizl?

LIZL Én?! Ha azt se várom el, hogy egy férfi ölje meg magát értem?

GINA És szégyenedben?

LIZL Mit kéne nekem szégyellenem?
GINA Igazad van. Semmit. Ebben a világban csak a szegénység szégyen.

LIZL Akkor maga most nagyon szégyenkezhet.
GINA Én csak tönkrementem.
LIZL Az nem ugyanaz, mamzi?
GINA Én nem vagyok szegény.
LIZL Ja? Akkor maga mi?
GINA Aki büszke, az nem szegény.
LIZL Hülyeség. Aki szegény, az szegény, és kész.
Lizl fordul vissza az ajtóhoz, meglátja az asztalon hagyott két koronát, felnevet, gyorsan zsebrerakja.

LIZL Hoppá!
GINA Mi van?
Most észreveszi a karosszék mellett felejtett kosarat is.

LIZL Hallja, mutter? A kosarat is itt hagyta!
Lizl felteszi az asztalra a kosarat, beletúr, kivesz belôle egy csirkecomb, félreteszi, turkál tovább.

LIZL És maga ilyen teli kosarakat küld minden áldott vasárnap vissza frau Vajdával? Jézusmária! Ez tényleg tele van minden jóval! Mi itt koplalunk mióta, és ebben még van egy üveg...madártej is!?
Az üveget is kiveszi, lerakja, felveszi a csirkecomb, jóízûen beleharap, hozzá mindjárt kivesz a dobozból egy süteményt is.

GINA Teszed vissza!?
LIZL Mit?
GINA Mindent! Nem a miénk.
LIZL Dehát most direkt itt hagyta!
GINA Éppen azért!
Lizl ezen egy kicsit elgondolkodik, aztán vállat von, eszik tovább.

LIZL Ez a maguk dolga. Éhes vagyok! Engem ez nem érdekel.
GINA Tedd vissza!
LIZL Már beleharaptam!
GINA Akkor dobd ki!
LIZL Legalább ma nem éhgyomorra megyek le strichelni.
GINA Ha nem teszed vissza, le is út, fel is út, vissza adom a heti lakbérérd!

LIZL Adja csak! De ma még itt alszok.
GINA Nem! Már ma se alszol itt!
Lizl mérgesen dobja vissza a combot a kosárba, arra rakja a madártejet, aztán a kosarat a helyére a karosszék mellé.

LIZL Rendben, vén dög. Megegyeztünk.

GINA De értsd meg, Lizl, hogy...
LIZL Megegyeztünk!
Lizl veszi télikabátját, a fejére a kalapját, kimegy, az ajtót nyitva hagyja.
GINA Eridj csak dolgozni, a munkán járjon az eszed!
LIZL Amerikába kéne menni, nem dolgozni.

5; Lizl, Róza, Gina

Éppen beleütközik Rózába.
RÓZA Jó napot.
LIZL Á, frau Vajda!
RÓZA Csak...egy percre.
LIZL Az ajtót ne csukja be! Szellőztetek.
Lizl eltűnik.
Róza bejön a konyhába, megáll, Gina kíváncsian figyeli.
RÓZA Ne értsen félre, csak a kosárért....Évek óta használom...Hozzám nôtt, mint...
GINA Tessék csak.
Róza megragadja a kosarat, indul kifelé, megfordul.
RÓZA Jaj, de figyelmetlen vagyok. Még ki se pakoltam...
GINA Ma se szükséges.
RÓZA Ne mondjon megint ilyet! Hát csak nem viszem újra haza!?
Róza a konyhaszekrényhez megy, sietve pakolni kezd, közben.
GINA A végén úgyis összeszedetem magával, tudja.
RÓZA Lássa, én azért újra és újra bizakodom, hogy haza se küldi velem, ha már az egész szombat éjszakámat erre áldoztam, és azzal se szomorít el, hogyha mégis itt merem hagyni ezeket a néhány falatokat, úgyis kidobja. Mert olyankor persze, hogy inkább hazaviszem.
GINA Akkor csak tessék...
RÓZA Köszönöm, drága Gina!
Rövid csend, aztán.
GINA Tehát? Hogy is volt az a leányanyaság, frau Vajda?
RÓZA Magáról is pletykáltak a Júdások mindent, csak hogy ártsanak. De nem magának, vagy nekem, persze, hanem csakis annak a nagy embernek, akit még a halálában, az emlékében se hagynak békét.
GINA Szóval nem igaz?
RÓZA Kitől hallotta?
GINA Nem született magának egy kisleány még a házassága előtt?

RÓZA Már mondtam, hogy akkoriban sokan összetévesztettek a nővéremmel!

GINA Akkor neki volt zabigyereke?

RÓZA Neki se volt!

GINA És a Dunába se ugrott?

RÓZA Én?!

GINA A nővére?

RÓZA Miért faggat? Nem hisz nekem? Szûzen mentem férjhez, ahogy tisztességes lányhoz illik.

GINA Persze, nem is feltételeztem volna olyasmit magáról. Maga egy tisztességes nõ, magán csak ez látszik.

RÓZA Na lássa! De ez a pletyka! Kikerget a világból! Bocsásson meg, hogy az elõbb csak úgy elrohantam!

Pakolás közben most ér Lizl "csirkecombjához", ettõl kissé meghökken, ám aztán diszkréten visszaejti a kosárba. Közben.

RÓZA Aztán ahogy jöttem vissza magához, fel a lépcsõn, a az eszembe jutott a férjemrõl egy história.

GINA Ne mondja...

RÓZA Persze, több is. Lássa, amikor magához készülõdök, vagy magánál vagyok, mindig csak úgy kavarnak a gondolatok az én madárvelõmben, mintha...

GINA Frau Vajda, valahogy elfáradtam, kérem.

RÓZA Jaj! Én csak tudom, hogy magának sokat kell pihennie! Megyek rögtön, csak kipakolok.

GINA De ne pakoljon ki! Értse meg!

RÓZA Madárvelõ. Igen. Így hívta az én agyamat az én drága jó uram, a Hornyák, avagy a Csipisz.

Gina felnyög.

GINA Hornyák. Csipisz. Még ez hiányzott!

RÓZA Magát hogy becézte?

GINA A Hornyák, vagy a Csipisz?

RÓZA És maga hogy becézte az én Jánosomat?

GINA Sehogy.

RÓZA Lássa, ha sehogy, hát sehogy. De azt még hadd meséljem el, hogy például az jutott az eszembe, amikor jöttem fel magához, a lépcsõn, hogy annak az épületnek a lépcsõháza, ahol az én uram egyszer néhány hónapig velem lakott, na annak a háznak pont olyan volt a lépcsõháza, mint ezé, itt. Csak az Pesten van, a Lövész utcában. Ismerõs arrafelé?

GINA Mit tudom én?

RÓZA Mert nekem meg ez a lépcsôház volt ismerôs. És csak most jöttem rá, miért. Szóval járt a Lövész utcában?

GINA Vagy húsz éve nem jártam a maguk "fôvárosában", hála isten...

RÓZA Sajnálhatja. Csudára szépül az a város!

GINA Majd egyszer útba ejtem.

RÓZA Csaknem azt mondtam, hogy akkor Lövész utcát ne hagyja ki. Dehát randa, szûk kis utca az. Nincs mit látni rajta. Ha csak azt nem, hogy ottan is lakott Vajda János. A cukrot hová rakjam?

GINA Sehová. Vissza a kosarába!

RÓZA Jó-jó-jó! Ide teszem, erre a polcra, látja?

GINA Könyörgöm, ne csinálja!

RÓZA Mit?

GINA Nem fogadok el magától semmit, mért nem érti meg?

RÓZA Azért a pénzt, azt néha elfogadja.

GINA Csakis kölcsönbe.

RÓZA Rendben. Kölcsönbe. Higgye el nekem, magának kell az, hogy orvos lássa! A tésztát pedig ide teszem a cukor mellé.

Gina lehunyja a szemét, nem válaszol.

RÓZA Lássá, az én uramat szabályosan odacsalták a Lövész utcába lakni. Én meg persze költöztem oda vele együtt. De nem sokáig bírtuk, mert János nem tudta fizetni ott se a lakbért. Így aztán háziúr fogta, azt elhordatta János ruháit. Érti ezt? Némelyiket én varrtam neki. Például az ingeit. De a többit is én foltoztam. Jól hozzátanultam ám én a varrónô mesterséghez szegény férjem mellett. Ne értsen félre, ezért nem panaszkodom. Hogy egy olyan nagy költô, mint János, foltozott ingben-gatyában járjon! Miféle dolog ez? Érti? Hogy a nemzet költôjére meg ezt szabja a sorsa. Igazság ez?

GINA Nem az?

RÓZA Az?

Gina félig mosolyogva.

GINA Tehát a mama Hornyákja nem bírta a lakásbért fizetni.

RÓZA De ha odacsalta a háziúr! Hogy jaj, Vajda úr, mekkora megtiszteltetés ez nekem, hogy maga nálam fog lakni! Akkor csak várhatott volna néhány hetet, csak lehetett volna türelemmel, csak nem kellett volna mindjárt elvinni a gatyáit!

Ginát most mulattatja a történet.

GINA És akkor Vajda Csipisz urat meztelenül lökték az utcára?

RÓZA Azt azért nem.

GINA Kár.

RÓZA Látta, pont úgy laktam én abban a Lövész utcai konyhában, mint itt most maga. Csak az ágyam nem ebben a sarokban volt, hanem az ablak alatt.

GINA Lenyûgözô hasonlóság, tényleg.

RÓZA Mert az egyik szobában ô lakott, a másikat meg kiadta ô is albérletbe. Én meg elmentem dolgozni a bíróékhoz. Így aztán lett annyi pénzünk, hogy maradhattunk, és visszaválthattam János ingeit.

GINA Meg a gatyáit.

RÓZA Mi ebben a mulatságos, Gina drágám?

GINA Semmi. Maguknak sose volt pénzük?

RÓZA Már hogyne lett volna! De most tényleg nem volt a Jánosomnak pénze. És most tényleg nem azért nem volt neki pénze, mert elmulatta, hanem tényleg nem volt, mert nem hagyták írni se a saját lapjába, se más újságba, mert azt ordítozták rája, hogy ô nem magyar, mert megírta, hogy béküljünk ki Béccsel. Látta, ez a politika. A zöldséget hová rakjam? Ki a ládába, gangra?

Gina megint lehúnyja a szemét, nem válaszol.

RÓZA Jó. Majd kifelé menet belerakom a ládába.

Csend. Róza megnézi inát, aztán folytatja.

RÓZA Ez hatvanban történt? Vagy hatvanegyben?

Gina morogva. hunyt szemmel.

GINA Nem mindegy? Annak sincs még ötven éve...

RÓZA Ötven? Jesszusom! Látta, csaknem ötven! Mert hatvankettôben írta azt a röpiratot. Aztán felpofozta azt a kis írócskát, a Thali Kálmánt, azt ezért már nem csak Pestet, de az országot is el kellett neki hagyni. Na, onnantól kezdett a mi szerelmünk rosszra fordulni valahogy. Azért emlékszem én annyira erre a szûk, csúnyácska Lövész utcai lakásra a sok nyomorúságos fészkeink közül.

GINA Értem.

RÓZA Mert már nagyban futkosta azokat az utakat, amiket a rágalom neki kimért, és már mûködött az a sok fórum, ami persze, hogy a rágalomnak kellett legyen támasza. És nem elég hogy leáruolták a röpirata miatt, a végbelét is fájlalta!

Gina hisztérikusan felvihog, felül az ágyban.

GINA A végbelét?!

RÓZA Az aranyerét.

GINA Most akkor a férje végbeléről is mesélne?

RÓZA Dehogy!

GINA Akkor még miről?

RÓZA Hát hogy szegény jó férjemet is félholtra pletykázták pont azok a Júdások, akik rólam is meg magáról is mindent kitalálnak, csak hogy leszedjék rólunk a keresztvizet, nehogy János legalább holtában nyugodhasson.

GINA Ja! Ez a tanulság. Remek.
Gina visszahanyatlik az ágyba.

GINA Engem nem a maga Judásai, hanem a maga látogatásai tesznek a sírba.

RÓZA Azt mondja?

GINA Azt!

RÓZA Lássá, ne mondjon ilyet!

GINA Miért ne? Ez az igazság. Róza! Könyörgöm, egyszer mondja meg nekem őszintén, minek jár maga hozzám?

RÓZA Mert...

GINA Ne segítsen!

RÓZA De...

GINA Soha nem láttam szívesen, és ezt soha nem is titkoltam el!

RÓZA Az csak a maga büszkesége miatt van, hogy...

GINA Ennek az én büszkeségemhez semmi köze! Nem kedvelem magát. Ki nem állhatom! Ahogy beszél, ahogy néz, ahogy mozog. Egek! Mit szerethetett magán egy férfi valaha is? Maga ostoba, gonosz, hazudós trampli!

Csend. Róza és Gina egymásra merednek. Róza halkán, fenyegetően.

RÓZA Ezt a madártejet még ma meg kell ennie. Rendben? Megígéri?

GINA Öntse ki, vagy vigye haza! És ne jöjjön ide többé!
Róza felveszi az üveget, a súlyát méregeti.

RÓZA Márpedig ezt most...megeszi a beteg.

GINA Csak nem?

RÓZA De. Ha kell, magába erőszakolom, de ezt a madártejet most maga megeszi.

GINA Inkább meghalok.

RÓZA Akkor meghal.

GINA Megbolondult?

RÓZA Én nem.

Róza a konyhaszekrényből egy kanalat vesz elő. Aztán vérszomjasan fordul szembe Ginával, akin azért átfut a rettenet.

GINA Ezt nem teheti!

Róza lassan az ágyhoz ballag, Gina háta nekifeszül az ágy támlájának. Suttogva.

GINA Nem teheti.

RÓZA Eszik a kis Gina.

GINA Nem.

Róza az ágyhoz ér, fenyegetően magasodik Gina fölé.

RÓZA Csak egy falat. Utána megjön az étvágya.

GINA Nem.

Róza az első kanál madártejet Gina ajkához tartja. Gyûlölködve néznek farkasszemet. Róza "mosolyog". Egyszerre Gina is elmosolyodik, kitér a száját.

GINA Maga akarta.

Róza beleteszi Gina szájába a kanalat.

RÓZA Szóval jön fel a bíróékhoz. Iszonyú mérgesen a folyósó köveket a botjával ütve jö nekem a bíróné lakásába. Mert akkor éppen ott dolgoztam, lássa...Ugye ízlik?

Második kanál.

RÓZA Muszáj volt ott cselédkednem, tudja, hogy legalább enni legyen mit. De nem ám ilyen finom madártejet. Hanem száraz kenyeret. Márhogy nekem száraz kenyeret, a serclit, mert azt az én uram mindig nekem adta, a közepe meg az övé volt. Meg a pénz is az övé volt, amit a bíróéknál megkerestem. Hogy mégis csak le tudjon menni a kávéházába az újságokat elolvasni, meg napjában háromszor négyszer vendéglôbe megebédelni hol hozomra, hol váltóra...

Harmadik kanál.

RÓZA Maga csak ne törôdjön semmivel, Gina drágám, a végén majd megtörlöm azt a fonnyadt kis pofikáját.

Negyedik kanál.

RÓZA Hát akkor kihívott az uram a bíróéktól, hogy azonnal menjek vele haza, és nyomjam vissza neki a végbélit, az aranyerét.

Gina félrenyel, köhög, Róza csak nézi.

RÓZA Ejnye, bejnye, kuc-kuc-kuc! Meg ne fulladjon nekem! Szóval megyek haza az urammal, üvöltözik velem, hogy különben se cselédkedjek, mert én egy nagy költô felesége vagyok, neki az szégyen, ha az ô felesége, a Vajdáné cseléd.Hát aztán válaszolom neki, amikor végre

szóhoz jutok, mert amíg neki visszaillesztem az aranyerét és utána kenyôccsel megápolom, nemigen tud mást, mint nyögni, hogy muszáj nekem cselédnek lenni, édes János, ha maga munkát most nem kap, csak szidást és gyalázatot a Júdásoktól, és nem bírjuk a lakbért se fizetni, hiába élek én száraz kenyéren, meg amit neki maradékot a bíróéktól kapok, neki meg mégis csak le kell mennie a kávéházába, meg a vendéglôjébe. Hát akkor kinyögdécseli magát, nedves kis borjú szemmel néz rám, mondja nekem, Niobém, lányom, szüzem, feleségem, meg hogy én egy olyan jó feleség vagyok, aki nem undorodik az ura végbelétôl.

De nem sokáig hálás ám, mert máris kérdezi, hogyha dolgozni akarok, mért nem megyek vissza Bécsbe, mert ott ôtet általam senki nem ismeri, ott dolgozhatok, és hogy tényleg mikor nem fogatsz nekem szót, és mész vissza Bécsbe dolgozni, meg egyáltalán mért nem fogatsz te nekem szót soha?

Ötödik kanál.

RÓZA Egyék csak még, Gina drágám! De lássa, mondom a Jánosnak, nem megyek, mert minden a zálogban van, és amíg mindenünk a zálogban van, a maga ruhái meg a háziúrnál, nekem itten kell magára, János, vigyáznom, pláne a végbelire, mert ki nyomja magának vissza az aranyerit, ha nem én, a Niobéja? Akkor nekem azt ordítja, hogy a bíróékhoz akkor se mehetek, mert azok neki ellenségei, aztán akkor hátat fordít és elmegy. Na, mérgében, ha jól emlékszem, aznap délután verte félholtra azt a Thali Kálmánt, mert hogy ôt, a Jánost az a nyikpôc a háta mögött sok ember elôtt sokszor le német zsidózta.

Gina ép karjával elhárítaná a hatodik kanalat.

GINA Nem...tudna...csendben etetni?

RÓZA Már hogyne tudnám, Gina drágám! De akkor meg mikor mesélhetném el magának, mi jutott az eszembe, felfelé jövet, a lépcsôházban a Lovász utca kapcsán? Hogy megértse, mit gondolok, mi minden baj származhat abból, ha az embert egyszerre éri a rágalom meg a betegség. Lássa, olyankor az ember végképp kivetkôzik önmagából.

Róza kínálja a hatodik kanalat, ám Gina elhárítja, a kanál madártej Gina ruháján köt ki.

RÓZA Ejnye!
GINA Kérem, elég volt!
RÓZA Rossz kislány!

Róza sóhajt, az üveget az asztalra teszi, a kosárhoz megy, abból egy konyharuhát vesz elő, azzal tér vissza Ginához, hogy a foltot és Gina ajkát letörölje. Közben.

RÓZA Lássa, persze, hogy visszamentem a bíróékhoz cselédnek, mert azok áldott jó emberek voltak, engem nem cselédnek tartottak, hanem tudták, ki vagyok, és sajnálták is, hogy a Vajda János felesége vagyok, az én uram brutális híre miatt, és dolgozni se akartak engedni nagyon, én akartam dolgozni azért a heti három forintért, meg a maradékért, meg hogy ott hálhattam náluk, és nem kellett nekem mennem mindig esténként a Lovász utcába.

És akkor meg, mindjárt másnap hozott a posta egy levelet tőle, de most nem gorombát, hanem tüzes szerelmest, meg iszonyú panaszkodóst a szegénység miatt, meg hogy estére menjek haza, mert nagyon hiányzik neki, de nehogy azt higgyem, hogy csak a végbele miatt, hanem mert igen szereti az ő

Rozamundáját. Meg hogy emlékezzek arra a versre, amit nekem írt, hogy "Tudom, hogy el vagyok kárhozva, Mert már az égben nem hiszek; És ami hitem elrabolta, A föld, a föld is elveszett." Meg hogy csak én vagyok neki. A Rozamunda. Ebben a nyomorult világban az egyetlen vigasza.

Róza végez a kendővel, most azt rakja le az asztalra, visszatér Ginához a madártejjel. Hatodik kanál.

RÓZA Aztán rá egy napra meg kapom szemrehányós levelet, hogy mért nem fogadok szót, amikor én vagyok a felesége. De hogy voltam én akkor már a felesége? Pörösködött velem, válni akart, mert hallgatott ő is, persze, hogy hallgatott a Júdás pletykákra. És akkor aztán a második levél után egy napra megint jön a bíróékhoz, megint hangoskodik, kihív.

Csend. Róza hosszan néz maga elé, aztán oda se figyelve maga is gyorsan befal három kanál madártejet. Első.

RÓZA Kimegyek. Álltok előtte. Nézek az eltorzult arcába. És reszketek. Hornyák szeme gúvadt, az arca citromszínű. Rámförmed. Mit csinálsz te a bíróéknál? Dolgozok napszámba. De én nem tiltottam meg, hogy te ide

bejárjál, mert itten téged ez a gazember bíró tanít, én reám husít?

János, ezt ne hidd, a bíró úr nem husít rád, csak engem sajnál, de téged tisztel, de ne beszélj olyan hangosan, mert behallják.

Második kanál.

RÓZA Mit bánom én, hát ezek neked kedvesebbek, mint én, a te férjed, és már éreztem is azt az iszonyú botütést a fejemen, éppen a fejem közepén, meg látom, hogy csörömpölve leesett a köre a botnak a fele, mert széttörte rajtam, a másik felét meg odavágta, és rohant el, le a lépcsôn, ki a házból.

Harmadik kanál. Csend.

RÓZA Én meg felszedtem a kôrül mind a két darabot, a kötényemben eldugtam és beszaladtam a kamrába, senki se lásson, hogy sírok. Kedves Vajdáné, mért van kendô a fejin?- szólít aztán meg a bíró felesége, áldott jó asszony. Fázik a fejem, azért vettem fel a kendôt. Pedig tudom ám, hogy kileste az egészet. De ô nem Júdásságból leste ki, azt is tudom. Hanem, hogy féltett, mi lesz ott velem, az én mérges urammal szemközt. Hát ez lett.

Csend. Róza elmosolyodik, lenéz Ginára.

GINA És?

RÓZA És mi? Egyék még maga is egy kanálkával!

Gina ellenkezés nélkül lenyeli a hetedik kanál madártejét. Csend.

RÓZA Ugye, hogy jólesett, drágám?

GINA És akkor...most elmegy végre?

RÓZA Lássá, akkor most az van, hogy amikor nekem ez az eszembe jutott felfelé a lépcsôházban, akkor azt is megértettem, hogy azt az ütést nem csak amiatt kaptam, mert Jánosomat üldözték, és mert beteg volt. Hanem azt is megértettem, hogy ezt is maga miatt kaptam!

GINA Miattam?!

RÓZA Ez egész életem maga miatt lett ilyen. Maga meg elküld engem, letramliz, nem szeret? Nem fogadja el tôle az ételt, pedig éheznek? Hát nem. Nem fog éhezni. Azt nem! Ha kell, munka után minden nap eljövök, és megtömöm, akár egy libát. Orvost hívok magához. Kifizetem a gyógyszerét. Hogy még sokáig szenvedjen!

GINA Tehát azt hiszi, miattam lett boldogtalan az élete.

RÓZA A férjem rajtam állt bosszút, amiért maga így elbánt velem!

GINA Nevetséges.

RÓZA Akkor tessék. Neveessen!

GINA Szánalmas.

RÓZA Azt nem! Ne merjen engem szánni!

GINA Rendben. Nem szánom. Utálom.

RÓZA Én is magát!

Róza elfordul, az asztalra teszi az üveget. Leül a karosszékre.

Csend.

RÓZA Nem sírtam ám. Legyûrtem a fájdalmam. Pedig csak a mindenható isten tudja, mennyire fájt nekem az ütés. A lelkem is majd megszakadt bele. A koponyámon egy ekkora öklömnyi nagy dudor nõtt, mint amekkora most a maga méhében lehet a meg nem született gyermekei helyett.

Csend. Gina döbbenetesen néz a nyájasan elmosolyodó Rózára.

GINA Mi...?

RÓZA Például szegény, áldott jó férjem egyik meg nem született gyermeke...

GINA Mit mondott?

RÓZA No nem baj, gondoltam, nem tesz ez se semmit, a szenvedés az én sorsom, a nagy bûnöm miatt, mert az az egy igaz, hogy egyszer nagyot vétettem, nagyon csúnyát vétettem én az anyámon, ezért az még jól is esik, a vezeklés. Mert látja, szegény anyámat én vittem a sírba, amiért hozzámentem Vajda János úrhoz. Mit könyörgött nekem, ne tegyem. dehát szerelmes voltam...

GINA Mi a bajom?!

RÓZA Anyám temetésére nem tudtam ott lenni. Mert a Hornyák, azt persze nem írta meg. Bécsben dolgoztam akkor is, lássa. Minden nap írt, de ezt az egy csekélységet, ezt nem. Utóbb mondta, kíméljen engem. Engem a János. Mikor kímélt õ engem?

GINA Mi van a méhembem?!

RÓZA Mit parancsol?

GINA Amit az elõbb mondott!

RÓZA Mit mondtam?

GINA Hogy öklömnyi dudor van a méhembem! A meg nem született gyermekeim helyett!

RÓZA Jaj, hát azt csak úgy mondtam.

Róza megint mosolyog Ginára, feláll, a kosárért nyúl, indulni készül.

RÓZA Akkor nem zavarom, pihenjen. Holnap mégse jövök. Majd megint vasárnap. Mint mindig.

GINA Ne! Ne jöjjön!

RÓZA Itt van húsz korona orvosra.

GINA Nem kell!

Róza kirakja az asztalra a pénzt, indul, már az ajtóban megfordul.

RÓZA Az uramat aztán sokáig nem láttam. Tudtam, mért nem jön most elém, szégyellte magát a szegény férfi.

GINA Maga szégyellje magát! Én magát rögtön otthagytam volna Vajda helyében, amikor kiderült, maga miféle nô.

RÓZA Ejnye, Gina drágám, szépen szeretnék búcsúzkodni, és maga megint csak újra kezdi?

GINA És maga se tûrte volna, hogy a férje megüsse, ha nem érzi, hogy neki van igaza. Maga is otthagytá volna a költôcskéjét.

RÓZA Magának könnyû az ilyet elképzelni. Maga könnyen otthagyt bárkit.

GINA Igen. Én könnyen otthagytam bárkit. Mert én nem szívesen hazudtam soha senkinek. Olyat meg végképp nem, mint amit maga hazudott neki.

RÓZA Tehát mit hazudtam én Jánosnak?

GINA Mindent. Hogy szerette ôt.

RÓZA Én szerettem! Maga nem szeretett senkit soha.

GINA Gondolja? És ha mégis szerettem valakit?

RÓZA Kit?

GINA Maga kire gondol? Ismeri az életemet.

RÓZA Ismerem bizony.

GINA És tényleg azt hiszi, hogy minden titkomat tudja?

RÓZA Az én szegény, áldott jó férjem mindent elmondott magáról.

GINA Rólam? Kötve hiszem. Maga semmit nem tud, ami magát igazán érdekelné.

Csend. Róza visszajön az asztalig. Gina ismét mosolyog.

RÓZA Lássá, erre kíváncsi vagyok. Mi lenne az?

GINA Maga kis ravasz.

RÓZA Igen?

GINA A mai napig azt hiszi, nem vettem észre?

RÓZA Mit?

GINA Amikor maga elôször feljött hozzám? De elôtte Bécsbe csalta Vajdát, hogy lássa az ô Gináját ötven évesen. Látja, arra a jelenetre meg én emlékszem egészen pontosan. Maga feljött a Kumpendorfer Strasse utcai lakásomba, cukrászdába invitált. A maga Vajdája meg lent várt, hogy lássa, mi lett az ô szerelmébôl. Rögtön

megismertem. Figyeltem, ahogy követ minket. Láttam, ahogy beles az üveglakon, ahogy elfordul, elmegy...

RÓZA És? Láta. Akkor?

GINA Maga mutatta meg neki az akkori címemet.

RÓZA Mi...? Mit akar ezzel?

GINA Azóta, a haláláig mindig is tudta, mikor hol lakom.

RÓZA Mi? Ez...ez nem igaz!

GINA Csak magának lehetnek titkai? Csak maga lehet csalfa, édesem?

RÓZA Hazudik! János mondta volna!

GINA Ugyan miért? Maga csalta őt. Mindig is csalta. Valaki csak kellett neki, hogy őt is megértse.

Róza merőn bámulja Ginát, aki mosolyogva néz fel rá.

GINA Még aznap este feljött hozzám. Igen, megöregedtem. A lelkemben vénségesen vén voltam már akkor is. Ahogy ő is az. Mert végtelenül csalódott magában, a barátaiban, a világban, a sorsában. Térdre borult előttem, az Ő Ginája előtt. Harminc év múlt el azóta, hogy találkoztunk először Budán, a Várban. De ő ugyanazt a Ginát látta bennem, az ötven éves cirkuszi pénztárosnőben, mint amit bennem akkor elképzelt magának, a tizennyolc éves, ártatlan lányban.

RÓZA Ezt most találja ki.

GINA Honnét tudnék arról, kicsoda maga? Az én szoknyámba zokogta el.

RÓZA Ezt maga se titkolta volna eddig!

GINA Hogy a férje a szeretőm lett? Ugyan mért meséltem volna el.

RÓZA Maga meg Vajda János. Mint titkos szeretők? Nem! János nem lett volna képes ezt magában tartani! Ő nem volt olyan.

GINA Mi?! Frau Vajda! Az a vicces az egészben, hogy maga boronált minket újra össze.

RÓZA Hazudik!

GINA Ha maga mondja...

Róza egy darabig tébolyultan nézi Ginát, aztán tekintete a konyhaszekrényre téved, indulatosan megy oda, dühöngve elkezd visszapakolni a kosárba az ételeket. Gina mosolyog. Közben.

GINA Szóval akkor nem hagyja itt az ételeket?

RÓZA Ezt...ezt...ezt ne merje híresztelni!

GINA Hogy nem hagyta itt az ételeket?

RÓZA Ezt a...ezt az ocsmányságot! Hogy maga, meg János..

GINA Miért ne híresztelhetném, ha nekem úgy teszik?
RÓZA Megtiltom!
GINA Mire föl?
RÓZA Mert én vagyok a felesége!
GINA Maga se az. Elváltak. Ágytól, asztaltól. Bár ha igazat mondott János, maguk egy ágyban nem is jártak soha.
RÓZA Ez se igaz!
GINA Nocsak. Pedig a Szentszék is ezért hozta meg az ítéletet. Vagy ezt is csak János találta ki?

Róza hátat fordít Ginának, Gina lassan elkezd kikászálódni az ágyból.

GINA És most...

Róza inkább magának.

RÓZA Átlátok én.. Átlátok én magán is. Maga is Júdás. Maga is...csak ártana neki. De ezt se hagyom. Én nem! Szegény Jánosom! De nagynak születted! És de megbűnhődünk ezért. Mert...lám, a sors keze a nyakunkra küldte ezt a nôt, meg ...mind a többi Júdást is, hogy bántsák a legkülömbet. De miért? Miért bűnhődünk mi leginkább?

GINA Legyen meg...

RÓZA Mert odatartottad a Júdásoknak a füleid. Engem hibáztattál, engem, mindenért! De a Júdások meg a halál kegyelele előtt se hallgatják el a különb ember iránt érzett gyűlöltöket. Még a halottnak is...megadják a mérgezett döfést. János! Arra se voltak képesek, hogy legalább rendesen eltemessenek! Nekem kellett téged eltemetni cseléd fizetésből

GINA Aminek meg kell lennie...

RÓZA Hiába fordultál ellenem. Én szerettelek mindig. Pedig mennyit szenvedtem a Júdások suttogása, meg az te buta füled miatt.

Gina közben eljut a kijáratig. Ép kezével nagynehezen kabátot terít a vállára. Róza csak most veszi észre.

RÓZA Maga most mit csinál?

GINA Megyek.

Gina tovább indul, asz ajtó mellől egy vödört vesz magához.

RÓZA Hová megy?

GINA A házúrtól kérek kölcsön egy vödör meleg vizet.

RÓZA Minek?

GINA Hogyhogy minek? Hajat mosok, aztán lesikálom magam, tetőtől talpig, ahogy tudom, a mosókonyhában.

Róza csak nézi, ahogy Gina kimegy a lakásból. A gangról még visszafordul.

GINA Ilyen az élet. frau Vajda.

RÓZA Tudom, hogy nem voltak szeretők.

GINA Az élet megy tovább.

RÓZA Maga?! Ötven évesen? És az én Jánosom?! Akkor? Akkortól?! Na nem!

GINA Maga csak tudja, hogy az emlékek mennyit számítanak. Isten vele! Ugye nem lesz itt, amire visszajövök?

6; Róza

Róza befejezi a pakolást, maga is elindul kifelé. Az asztalnál megáll, hogy a madártejes üveget is elrakja. Emiatt kissé újra kell pakolnia a kosár tartalmát.

Róza Nekem nem volt gyereke. Nekem se volt soha gyereke. Zabigyereke, persze, hogy végképp nem volt!

Gyereke. Lehetett volna. Lakásom volt. Akkor az István téren...

Akkor sokat kerestem, mert megint visszajöttem ide dolgozni a régi szabó cégemhez, ahol nekem akkortól fogva remek pozícióm lett, és jó fizetésem. Ágyra többé nem jártam, hanem mentem lakni egy magyar házaspárhoz, akiknek a lakáshoz közel fényes üzletjük volt. Náluk béreltem, az első emelten egy szép utcai szobát, két ágygal, ha a férjem feljön Pestről, legyen neki is egy ágy, amit a családnak meg is mondtam, hogy férjnél vagyok, és a férjem a Vajda János, de róla itt Bécsben ôk persze, hogy nem hallottak...

Róza végez az újrapakolással, fordul, ám mielőtt indulna, leül a karosszékre.

RÓZA Neked se volt gyereked! Ettől öklömnyi dudorod lett a méhedben, és mélységes fájdalmad a testedben, üres kín a lelkedben. Átkozott légy, elvetted tőlem az életemet!

Róza a tekintetét a mennyezetre emeli. Csend. Felnevet.

De...de nekem volt gyermekem! Mert...mert amint a férjemnek megírtam, hogy milyen jól élek én most az István utcában, feljött hozzám. És ebben a lakásban igenis a legtüzesebb szerető lett! Engem folyton csókolt, valósággal az ölelésemtől rohant a vasúthoz. Aztán persze már Pestről mindig megírta, hogy nagyon fél a

következményektől, mert többé már nem az ő Niobéja, az ő fogadott leánya vagyok, hanem a szerelme, a szeretője, és most már tényleg összedőlt a világ, hogy ő hozzám ért, pedig nem szabadott volna, mert az ember nem érhet a Naphoz, se más csillagokhoz...

Róza arca egészen ellágyul.

RÓZA Akkor még háromszor rohant hozzám Pestről tizenöt nap alatt, mindháromszor tüzeesebb volt ő, mint előtte.

Utoljára nyolcvanhárom januárjában érkezett így hozzám az uram Bécsbe. Emlékszem, ült a szobában, pipázott, amikor hazaértem a munkából, akkor ő felpattant, ölelt, csókolt, és nagyon kérlelt, menjek vele egy jó vendéglőbe megvacsorálni, én megtettem neki a kedvit, jókat nevtünk, mondta nekem, hogy szebb vagyok, mint amikor megismert, mert jót tesz nekem Bécs, meg a biztonság, meg a jó koszt...

Hát így lettem én az én uramnak a kánonjog szerint a templomi esketésünk után két évvel és két hónappal a törvényes felesége...

És aztán kiderült, hogy anyai örömöknek nézek elébe! Nekem volt gyereke! Nem is egy gyereke volt! Én...én ikreket szültem neked, János!

Róza megrendülten áll fel. Körbejár, közben.

RÓZA De ez nem tetszett az én uramnak, mert akkor már járt Esztergomba a válóperünk miatt, de én akkor is boldog voltam, mert volt egy kis megtakarított pénzem, mert azt persze az uram akkor se adott. Annyira nem adott, hogy inkább megint szidta a házasság életét, verte az asztalt, ahogy szokta, hogy ez is a madárvelőm miatt van, hogy őtet mért kellett mégis elcsábítani.

Agusztus harmincadikán szültem meg őket. Vajda akkor éppen nálam volt. Feküdt az ágyában, én meg az enyémben, egyszer csak felpattant, vad ordítással rohan az ablakhoz, kitépi. Szentül azt hittem, az én uram most megöregült, de csak siránkozta a világra: minek még éhes szája, minek még nyûg, fájdalom?

Fogós szülés volt. Amíg a két gyerek a világra nem jött, a férjem mind ott állt az ablakban, nyomta a homlokát az üvegre. Akkor csak azt mondta, két koldussal több van a világon és elment.

Róza leül az ágyra, komoran mered maga elé.

RÓZA Nagy szerencse volt, hogy a gyerekek nem sírtak, mert akkor az én Hornyákom rögtön megfojtotta volna őket. Kértem is azért az orvost, aki akkoriban igen jó barátom volt, hogyha teheti, mindig legyen nálam. A Nagy Miklós meg, János talán egyetlen barátja, azt tanácsolta az én uramnak, hogy vegyen minket Pestre, de Vajda kerekén közölte, nem hajlandó két gyerekkel meg velem egy födél alatt élni, se eltartani négyünket, és ô valóságos isten áldásának tartaná, ha az a két gyerek meghalna, és ha nem félne a börtöntől, mind a kettőt megfojtaná. Ezt még az én szemembe is megmondta!

Róza elpityeredik.

RÓZA Az én tervem meg az volt, hogy megyek én magamtól is Pestre, hogy a két gyereket ott kereszteljék meg, és ott éljünk, akár Vajda nélkül is.

Róza összeszedi magát, szárazan.

RÓZA Októberben. Igen októberi nap volt. Szombat. Jövök haza a munkából, hallom, hogy az uram megint fent van Bécsben. A szobámban igen veszekedik az orvossal, mit keres az ottan mindig nálam, talán övé a két gyerek...Az orvost kértem bocsánatáért, Vajda meg elrohant, ahogy szokott. Csak éjszaka jött haza részegen, én ültem a karosszékekben, szoptattam a két kisdedet. Vajda meg egyre prissziegett, hogy akkor a két gyerek kitől van. Tőled, János.

Róza megint elpityeredik.

RÓZA Erre még jobban kikelt magából, kikelt a végzete ellen, az isten ellen, mert a két gyermekben is azt látta, hogy minden ellene van. Én némán hallgattam, de végre csak rászóltam, mit lármázol, nem került eddig se neked ez a két gyerek egy krajcárodba se! Engem meg kidobnak innen ebből a szép szobából a gyerekekkel együtt, ha részegen lármázol.

Róza most már zokog.

RÓZA Erre felugrott, leült, felugrott, leült, hogy ha nem is az orvostól van, biztos nem tőle van, az asztalt ütötte, és mind közelebb jött, én majd összerogytam a félelemtől, és hívtam a szállásadónémat, aki be is jött, de őt kizavarta, aztán az ajtót kulcsra zárta, aztán rohant nekem, ellökött, összerugdosott, én kiáltoztam, sírtam, de az ajtó be volt zárva, felkeltem, arcon csapott, térdre estem, felkeltem, megint ellökött...

Róza teli szájjal bôg, aztán váratlanul megnyugszik. Kisvártatva jéghidegen, tárgyilagosan.

RÓZA Én rázuhantam a karosszékre, az feldôlt, eltörött, alatta a két gyermekem mind a kettô eszméletlen. Az egyik gyerek élt másnap estig, neki az egyik oldalbordája volt a tüdejébe nyomódva, a másik agyvelô rázkódást szenvedett és öt órát feküdt eszméletlen, és hajnalban meghalt.

Róza feláll, visszaiül a karosszékre, csak néz maga elé, aztán.

RÓZA A szállásadónét és az orvos barátomat is összetett kézzel kértem, megesketttem, senkinek se szóljon, az uram úgylis elszaladt Pestre, soha többé nem jön már vissza, én meg az ô baját még így se akarom. Hallgattak. Baleset volt. Hallgatnak mind a mai napig.

Az egyiknek János lett volna a neve az apjáról, a másikkak..., a másikkak András, az öregapjáról. Soha nem volt gyeregem.

7; Róza, Lizl

Lizl jelenik meg fáradtan, magában morog.

LIZL Fenébe! Ebben a cudar hidegben a férfiaknak még a...

Meghökken. amikor meglátja Rózát. Aztán felnevet.

LIZL Frau Vajda! Maga megint itt van?

Róza nem válaszol. Lizl beljebb jön, az ágyra sandít, újra meghökken.

LIZL És Véghelyi "kisasszony"?

Róza ránéz Lizlre, halkán.

RÓZA Két kis koporsót csináltattam. Benne két öklömnyi daganat.